

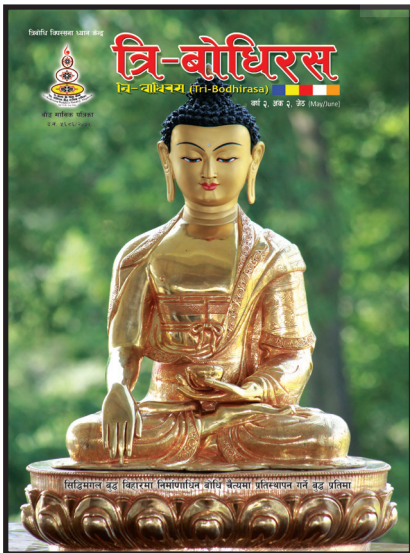
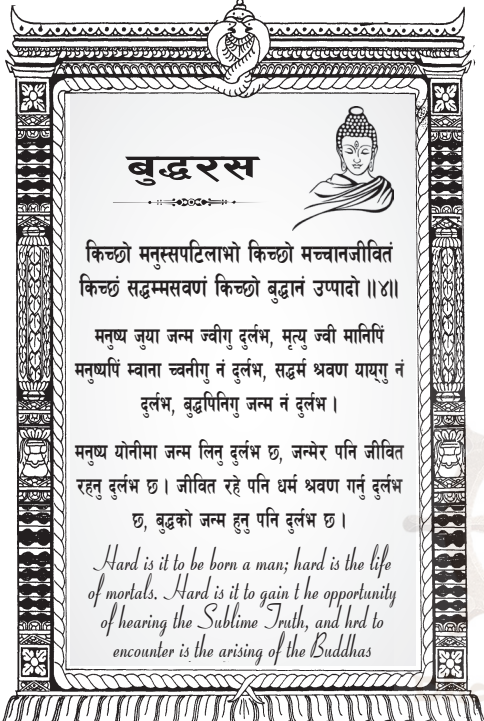

त्रि-बोधिरस

त्रि-बोधिरस (Tri-Bodhirash) बौद्ध मासिक पत्रिका

वर्ष २, अंक ३, असार पूर्णिमा

बु.सं. २५६३, ने.सं. ११३९, वि.सं. २०७६, 2019 A. D. June/July

गत अंक

बिषयसूची

बुद्धसंग सम्बन्धित असार पूर्णिमा विशेष संयोगहरू	३
महान धर्मचक्र सूत्रोपदेश ✍ महाशी सयादो महास्थविर	४
विपश्यना भावना सम्बन्धी व्यवहारिक निर्देशन ✍ सयादो ऊ. पण्डिताभिवंश	७
असल सन्तान पाउनु कसरी ✍ डा. भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर	१०
अङ्गुत्तरनिकाय ✍ भिक्षु बोधिसेन महास्थविर	१३
सुमनादेवीया खँ ✍ भिक्षु धर्मगुप्त महास्थविर	१५
मिलिन्द प्रश्न	१६
विपस्सना भावना विशुद्धिकरण ✍ भिक्षु विमलो स्थविर	१८
जातक बाखँ ✍ दुण्डवहादुर बज्राचार्य	२२
धारण परित्राण	२४
केसमुत्ति सुत्त - कालाम सुत्त ✍ बिष्णु धनञ्जय (अनुवादक)	२६
शासनिक गतिविधि	३०

त्रि-बोधिरस त्रि-बोधिन्य बौद्ध मासिक पत्रिका

धम्मनुशासक
संघनायक भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर
'अग्गमहापण्डित, अग्गमहासद्धम्मजोतिकधज'

सल्लाहकार
भिक्षु धर्मगुप्त महास्थविर
भिक्षु भद्रिय महास्थविर
भिक्षु बोधिज्ञान महास्थविर

सम्पादक
भिक्षु विमलो स्थविर
मो. ९८४११९८३८३

विशेष सहयोगीहरू
भिक्षु चन्द्रिमो
भिक्षु रेवतो

आर्थिक व्यवस्थापक/प्रायोजक
कपिल शाक्य/प्रविता शाक्य
राजेश श्रेष्ठ/शोभा श्रेष्ठ
सितापाइला, काठमाडौं
मो. ९८५१०६९१७५

विज्ञापन व्यवस्थापक
कृष्ण गोविन्द महर्जन
मो. ९८५११७२३९५

वितरण व्यवस्थापक
रामकृष्ण महर्जन
मो. ९८४९९३४४४४

वितरकहरू
गौतम तुलाधर
कृष्ण प्रताप महर्जन
जमुना महर्जन
सनम महर्जन

सेटिङ्ग/मुद्रण
आइडियल प्रिन्टिङ्ग प्रेस
ग्वाको, ललितपुर, फोन: ५५३०५२२

मूल व्यवस्थापन
श्री सिद्धिमंगल बुद्ध विहार
सिद्धिपुर, महालक्ष्मी नगरपालिका-६

प्रकाशक/सम्पर्क कार्यालय:

त्रि-बोधि विपश्यना ध्यान केन्द्र
सिद्धिपुर, ललितपुर, फोन: ५७०९४९५
E-mail: pashavimalo@gmail.com
tribodhirasa@gmail.com

सम्पादकीय

बुद्ध शासनमा पूर्णिमाको विशेष महत्व राख्दछ कारण भगवान् बुद्धसँग पूर्णिमाको सम्बन्ध विशेष रहेको छ। त्यसैले पनि बुद्ध शासनमा पूर्णिमालाई विभिन्न धार्मिक, सांस्कृतिक, सामाजिक महत्वका साथ भव्यरूपमा मनाइने प्रचलन पाइन्छ। प्रचलित पूर्णिमाहरू मध्ये आषाढ पूर्णिमा पनि विशेष महत्व बोकेको पूर्णिमा हो बुद्ध शासनमा। वैशाख पूर्णिमा जस्तै आषाढ पूर्णिमामा पनि भगवान् बुद्धसँग सम्बन्धित महत्वपूर्ण विशेष घटनाको संयोग जुरेकै कारण पनि आषाढ पूर्णिमाको पनि छुट्टै महत्व रहेको हो।

बौद्ध साहित्यमा उल्लेख भए अनुसार आषाढ पूर्णिमालाई गर्भ प्रवेश दिवस, महाभिनिष्क्रमण दिवस, धर्मचक्र प्रवर्तन दिवस, यमक प्रातिहार्य प्रदर्शन दिवस, वर्षावास प्रारम्भ दिवस, अभिधर्म देशना दिवस, प्रथम ऐतिहासिक धर्मसंगायन दिवस, गुरु-पूर्णिमा दिवसका रूपमा पनि उल्लेख गरिएको पाइन्छ।

गर्भप्रवेश दिवस : भगवान् बुद्ध बोधिसत्वको रूपमा तुषित दवलोकबाट च्युत भई कपिलवस्तुका राजा शुद्धोदनकी महारानी महामाया देविको गर्भमा प्रतिसन्धि ग्रहण गर्नुभएको पूर्णिमा आषाढ पूर्णिमाको महान दिन थियो। महामाया देवि आफ्नो खोपीमा पूर्ण आरामको अवस्थामा सेतो हात्ती कमलको फूल लिई महामायादेविको खातलाई तीन पल्ट परिक्रमा गरि गर्भ प्रवेश गरेको अथवा प्रतिसन्धि ग्रहण गरेकोले आषाढ पूर्णिमालाई गर्भ प्रवेश दिवस वा प्रतिसन्धि दिवसको रूपमा मानिन्छ।

महाभिनिष्क्रमण दिवस : भगवान् बुद्ध सिद्धार्थ कुमारको अवस्थामा बुद्ध, रोगी, मृतक र श्रमण-सन्यासी चार निमित्त देखी वैराग्य उत्पन्न भईकन २९ वर्षको उमेरमा आफ्ना प्रिय पुत्र राहुल, स्नेही पत्नी यशोधरा सहित सम्पूर्ण राजपात त्यागी विमुक्ति सुख-शान्तिको खोज तथा बहुजन हितसुखको उद्देश्य राखी आषाढ पूर्णिमाको मध्य रातमा महाभिनिष्क्रमण गर्नु भएको थियो।

धर्मचक्रप्रवर्तन दिवस : ६ वर्षको कठोर दुष्करचर्या पश्चात सम्यक सम्बोधि ज्ञान लाभ गर्नुभई बहुजन हित बहुजन सुखको लागि सर्वप्रथम पञ्चभद्रवर्गीयहरू (कोण्डन्य, वप्प, भद्रिय, महानाम, अस्सजीत) लाई सारनाथमा प्रथम धर्मचक्रप्रवर्तनसुत्र देशना गर्नुभएको दिन पनि आषाढ पूर्णिमाको दिन नै थियो।

यमक-प्रातिहार्य : बुद्धकालिक समयमा तीर्थकरहरूको ऋद्धि-प्रातिहार्य प्रदर्शन गर्ने चुनौति तथा भिक्षु संघबारे जनमानसमा प्रचारित मिथ्या धारणा निवारणार्थ तथा रचनात्मक भूमिका प्रदर्शनको लागि स्वयम् भगवान् बुद्धद्वारा आगो र पानीको एकएक जोरा प्रस्फुटन गरी आकाशमा ज्वाज्वलमान भई यमक प्रातिहार्य प्रदर्शन गरी तीर्थकरहरूको चुनौती र जनमानसबीचमा प्रचारित मिथ्या धारणा निवारण गरेको पनि आषाढ पूर्णिमा कै दिनमा थियो।

वर्षावास शुभारम्भ : वर्षाकाल ३ महिना धार्मिक अभ्यास, धर्मविनयको अभ्यास, दान शील भावनाको अभ्यास विशेष रूपमा गर्न गराउन तथा मार्ग फल निर्वाण सुखलाई साक्षात्कार गर्न गराउन त्रैमासिक रूपमा एकै स्थानमा विहार गर्ने (वास बस्ने) अधिष्ठान गर्ने शुभकार्य भिक्षुहरूबाट आषाढपूर्णिमाको दिन सुसम्पन्न हुन्छ।

अभिधर्म देशना : आषाढ पूर्णिमाकै दिन भगवान् बुद्ध स्वयम् अनन्त गुणवान आफ्ना ममतामयी आमा महामाया देविको गुणानुस्मरण गरी त्रयतिष भूवनमा पाल्नुभई पाण्डुकम्बल पर्वतमा विशेष गम्भिर चित्त-चेतसिक रूप र निर्वाण विषयक अभिधर्म देशना प्रारम्भ गर्नुभएको थियो।

प्रथम ऐतिहासिक धर्म संगायना : भगवान् बुद्ध ८० वर्षको उमेरमा कुशिनगरमा महापरिनिर्वाण पश्चात् अग्रज भिक्षु महाकाश्यप महास्थविरको नेतृत्वमा ५०० अर्हत भिक्षुहरूको सहभागितामा राजगृहस्थित सप्तपर्णि गुफामा मगधराज अजातशत्रुको संरक्षणमा प्रथम ऐतिहासिक धर्मसंगायना पनि आषाढ पूर्णिमा कै दिन सम्पन्न भएको थियो।

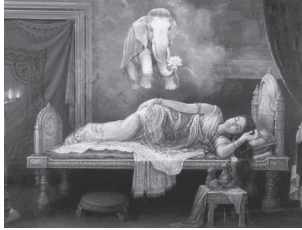
गुरु पूर्णिमा : गुरु अर्थात् गु = अन्धकार, रु = हटाउने अर्थात् अन्धकार हटाउने पूर्णिमा। गुरु अथवा शास्ता, शास्ता भगवान् बुद्धले धर्म चक्रप्रवर्तन गर्नु भएकै महाकरुणाबाट ओटप्रोट भई सत्वप्राणी मात्रको कल्याणको लागि क्लेशरूपी अन्धकार हटाएर धर्मरूपी ज्योति प्रार्द्धिभाव गर्नुभएको कारणले आषाढ पूर्णिमालाई गुरु पूर्णिमाको रूपमा धूमधाम सँग मनाइन्छ।

अन्तमा, यसरी बौद्ध साहित्यमा उल्लेखित आषाढ पूर्णिमाको महत्वलाई बुझेर हामीले पनि त्यही गुणधर्महरूलाई आफ्नो जीवनमा धारण पालन गर्न गराउन सके साँच्चै हामीले पनि मार्गफल निर्वाण धर्म साक्षात्कार गरी सदाको लागि दुःखबाट मुक्त हुन सक्छौं। धारण किन नगरौं, पालन किन नगरौं। आजै देखि अहिले देखि नै अभ्यासमा लागौं लगाऔं। साधु।

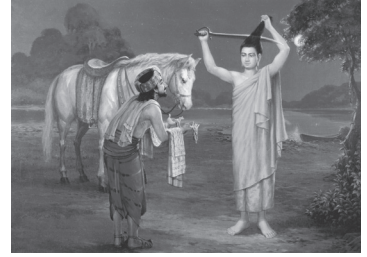
बुद्धसँग सम्बन्धित असार पूर्णिमा विशेष संयोगहरू

गर्भप्रवेश दिवस :

भगवान् बुद्ध
बोधिसत्वको रुपमा
तुषित दवलोकबाट
च्युत भई कपिलवस्तुका
राजा शुद्धोदनकी महारानी
महामाया देविको गर्भमा
प्रतिसन्धि ग्रहण गर्नुभएको
पूर्णिमा आषाढ पूर्णिमाको महान दिन थियो । महामाया
देवि आफ्नो खोपीमा पूर्ण आरामको अवस्थामा सेतो हात्ती
कमलको फूल लिई महामायादेविको खातलाई तीन पल्ट
परिक्रमा गरि गर्भ प्रवेश गरेको अथवा प्रतिसन्धि ग्रहण
गरेकोले आषाढ पूर्णिमालाई गर्भ प्रवेश दिवस वा प्रतिसन्धि
दिवसको रुपमा मानिन्छ ।

अस्सजीत) लाई
सारनाथमा प्रथम
धर्मचक्रप्रवर्तनसुत्र
देशना गर्नुभएको
दिन पनि आषाढ
पूर्णिमाको दिन नै
थियो ।

यमक-प्रातिहार्य :

बुद्धकालिक समयमा तीर्थकरहरूको ऋद्धि-प्रातिहार्य
प्रदर्शन गर्ने चुनौति तथा भिक्षु संघबारे जनमानसमा प्रचारित
मिथ्या धारणा निवारणार्थ तथा रचनात्मक भूमिका प्रदर्शनको

महाभिनिक्रमण दिवस :

भगवान् बुद्ध
सिद्धार्थ कुमारको
अवस्थामा बृद्ध, रोगी,
मृतक र श्रमण-सन्यासी
चार निमित्त देखी वैराग्य
उत्पन्न भईकन २९
वर्षको उमेरमा आफ्ना

प्रिय पुत्र राहुल, स्नेही पत्नी यशोधरा सहित सम्पूर्ण राजपात
त्यागी विमुक्ति सुख-शान्तिको खोज तथा बहुजन हितसुखको
उद्देश्य राखी आषाढ पूर्णिमाको मध्य रातमा महाभिनिक्रमण
गर्नु भएको थियो ।

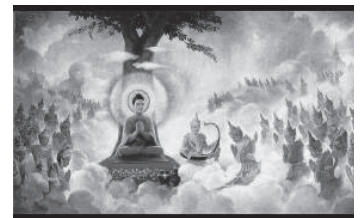
धर्मचक्रप्रवर्तन दिवस :

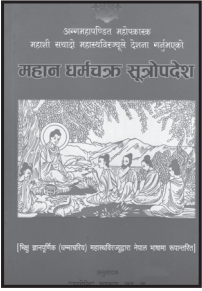
६ वर्षको कठोर दुष्करचर्या पश्चात सम्यक सम्बोधि
ज्ञान लाभ गर्नु भई बहुजन हित बहुजन सुखको लागि
सर्वप्रथम पञ्चभद्रवर्गीयहरू (कोण्डन्य, वप्प, भद्विय, महानाम,

लागि स्वयम् भगवान् बुद्धद्वारा आगो र पानीको एकएक जोरा
प्रस्फुटन गरी आकाशमा ज्वाज्वल्यमान भई यमक प्रातिहार्य
प्रदर्शन गरी तीर्थकरहरूको चुनौती र जनमानसबीचमा
प्रचारित मिथ्या धारणा निवारण गरेको पनि आषाढ पूर्णिमा
कै दिनमा थियो ।

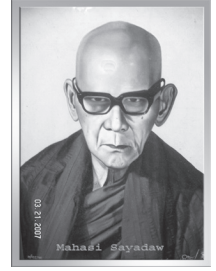
अभिधर्म देशना :

आषाढ पूर्णिमाकै
दिन भगवान् बुद्ध
स्वयम् अनन्त गुणवान
आफ्ना ममतामयी
आमा महामाया देविको गुणानुस्मरण गरी त्रायतिष भूवनमा
पाल्नुभई पाण्डुकम्बल पर्वतमा विशेष गम्भिर चित-चेतसिक रूप र
निर्वाण विषयक अभिधर्म देशना प्रारम्भ गर्नुभएको थियो । ♦

अगमहापण्डित महोपकारक महाशी सयादो महास्थविरज्यूले देशना गर्नुभएको महान धर्मचक्र सूत्रोपदेश

गत अंकबाट क्रमशः

साँच्चैको अर्थ र हितसित पनि सम्बन्धित छैन

कामसुखल्लिकानुयोग आचरण (अनत्थसंहितो) फेरि आफूहरूद्वारा अभिलक्षित अर्थ र हितसित पनि सम्बन्धित छैन । यहाँनिर लौकिक पक्ष अनुसार हेर्ने हो भने कामआरम्भणहरू चिन्तन गरी खोजिहिँड्नु पनि अर्थ र हितसित सम्बन्धित हो भनी सम्झन सकिने हुँदछ । खाने-पिउने पनि हुनुपर्छ, लाउने पनि हुनुपर्छ, रहनेबस्ने ठाउँ पनि हुनुपर्छ, सँगसँगै हिँड्ने-बस्ने साथीभाइहरू पनि हुनुपर्छ, यश परिवार ईष्टमित्रहरू पनि हुनुपर्छ, उपभोग परिभोग गर्न सुहाउँदा मालसामान चीजवस्तुहरूले पनि सम्पन्न हुनुपर्छ, यस्ता कामगुण वस्तुहरू पूरा भए मात्र त इच्छानुसार उपभोग र परिभोग गरी सुख होइने हो । त्यसैले कामआरम्भणहरूको चिन्तन गर्दै खोज्दै सेवन गर्नु पनि आफूहरूद्वारा अभिषिप्त अर्थ र हितसित सम्बन्धित नै हुन् भनी सम्झने बाटो छ ।

तैपनि ती चीजवस्तुहरू सत्वहरूद्वारा साँच्चै अभीष्ट अर्थ र हित सहितका होइनन् । साँच्चै नै अभीष्ट अर्थ र हित के के हुन् त भने, सत्वहरू वृद्ध वृद्धा हुन मन पराउँदैनन् (चाहँदैनन्), रोगले ग्रस्त भइरहन मन पराउँदैनन्, मर्न चाहँदैनन्, सम्पूर्ण कष्ट सम्पूर्ण सास्ति शान्त गर्न चाहन्छन्, त्यस्ता वृद्धवृद्धा हुने, रोगी हुने, मरण होइनेबाट रहित (मुक्त), सम्पूर्ण दुःख शान्त हुनु सत्वहरूको साँच्चै मनपर्ने अभीष्ट अर्थ र हित नै हुन् ।

ती सम्पूर्ण दुःख शान्त हुने भन्ने अर्थ र हित चाहिँ शील, समाधि, प्रज्ञा आचरणले मात्र लाभ हुनसक्ने हो । तसर्थ शील, समाधि, प्रज्ञा पनि साँच्चै अभीष्ट अर्थ र हित नै भए ।

त्यसो हुनाले कामगुण आरम्भणहरूको अनुभव गरिरहेर मात्र वृद्धत्व रोग मरण रहित धर्म, सम्पूर्ण दुःख शान्त विमुक्त धर्म लाभ गरिलिन सक्ने हो र ? सकिँदैन

भन्ने कुरो स्पष्ट छ । कामगुण आरम्भणहरूको अनुभव गरिरहेर मात्र शील उत्पन्न हुन्छ र ? नहुने कुरो स्पष्ट छ । सेवन अयोग्य, असेवनीय कामगुणहरू सेवन गरेमा भन् वढी शील विग्रन (भंग हुन) सक्तछ । गृहस्थीहरूले कामेसु मिच्छाचार शिक्षापदको उल्लंघन गरी सेवन गरे भने शील भंग हुँदछ । श्रमण प्रव्रजित भिक्षुहरूले हीन भनिएको मैथुन कर्म गरी अनुभव गरेमा शील भंग हुँदछ । गृहस्थ वा श्रमण प्रव्रजित भिक्षुहरूले मार्ने, चोर्ने, ठाँट्ने आदिद्वारा सम्पत्ति खोज्दै कामगुण अनुभव गरेभने शील भंग हुँदछ । काम आरम्भणहरूको प्रत्यक्ष अनुभव नगरेता पनि कल्पना मात्र पनि गरिरहेमा समाधि प्रज्ञा भंग हुँदछन् । ती शील, समाधि, प्रज्ञा आदि परिपूर्ण नभए सम्पूर्ण दुःख शान्त भइरहेको निर्वाण प्राप्त गर्न सकिएला र ? गर्न नसक्ने कुरो स्पष्ट नै छ ।

शील भंग भएमा चार अपायमा पतन हुन गई भयानक दुःख कष्टहरू अनुभव गरी जानुपर्ने हुँदछ । शील परिपूर्ण भएपनि समाधि प्रज्ञा परिपूर्ण नभएमा सुगतिभवहरू एउटाबाट अर्को (भव) मा पटकपटक उत्पन्न हुँदै बारम्बार वृद्ध वृद्धा बन्नपर्ने हुँदछ, रोगले ग्रस्त गरिएको भएर बस्नपर्ने हुँदछ, मर्नुपर्ने हुँदछ, अनेक प्रकारका दुःखको सामना गर्दै अनुभव गरिरहनुपर्ने हुँदछ । आफूहरूले इच्छा गर्ने दुःख रहित शान्तमय निर्वाणमा पुग्नसक्ने होइन । श्रमण प्रव्रजित भिक्षु बनी आएको पनि त्यही निर्वाणमा पुग्नलाई हो । तर कामगुण आरम्भणहरूलाई रमाइला मानेर अनुभव गरिरहनाले शील, समाधि, प्रज्ञा परिपूर्ण नभएको कारणले आफूहरूले इच्छा गर्ने गरेको दुःख शमन भएको निर्वाणमा नपुगिने भएमा अर्थ र हितबाट हानि खपेर बस्नु नै हो । त्यसैले कामगुण आरम्भणहरू रमाइला मानेर अनुभव गरिरहने आचरण चाहिँ आफूहरूका अभीष्ट ती शील समाधि प्रज्ञामय साँचो अर्थ-हितसित असम्बन्धित छ भनिएको हो ।

भखरै स्पष्ट हुने गरी बताएर आए भैं कामसुख अनुभव गर्नु हीन निकृष्ट आचरण पनि रहेछ, ग्रामीण शहरियाहरूको बानिव्यहोरा पनि रहेछ, विशिष्ट ज्ञान नभएका जनसाधारणको चालचलन पनि रहेछ, आर्यसत्पुरुषहरूका आचरण होइन, अन्य प्रकारले अपरिशुद्ध मलीन आचरण पनि रहेछ, आफूहरू अभीष्ट शील समाधि प्रज्ञा भन्ने साँच्चैका अर्थ र हितसित; वृद्धत्व, रोग, मरण रहित सम्पूर्ण दुःख शान्त हुने निर्वाण भन्ने साँच्चैको अर्थ र हितसित पनि सम्बन्ध छैन । यस्ता साँच्चैका अर्थ र हित विनाश र हानि हुनुको कारण मात्र बनिरहेछ । त्यसैले कामसुखल्लिकानुयोग आचरणको उपभोग, परिभोग र सेवन गर्नु श्रमण प्रव्रजित भिक्षुहरूका निमित्त अयोग्य रहेछ, विरत भईरहनु योग्य रहेछ । लौ..... फेरि स्मरणिका भनौं-

कामगुण उपभोग, त्यागु पछि विरत भै ।

गृहस्थीहरूले सेवन गर्नु योग्य छ त ?

“पब्बजितेन= श्रमण प्रव्रजित भिक्षु भइरहेको व्यक्तिले सेवन गर्न अयोग्य” मात्र भनिराखेका हुनाले “गृहस्थीहरूले मनपरी सिमानाको ख्याल नराखी सेवन गर्नु योग्य छ त ?” भनी प्रश्न गर्ने अवसर मिल्दछ । सत्पुरुष धर्म आचरण गर्ने मन नभएको मानिस भएमा त, उसले आफ्नो मनपरी गरी सेवन गर्नसक्छ भन्न पन्थो । कारण के हो भने- त्यस्तो व्यक्तिलाई सेवन गर्न हुँदैन भनेर निर्देशन गरे पनि कुरा सुन्ने होइन । **गम्मो =** ग्रामीण शहरियाहरूको बानि व्यहोरा भनिए अनुसार सर्वसाधारण जनको बानि व्यहोरा हुनाले त्यस्ता सामान्य जनहरूनिमित्त विरत रहनकालागि निर्देश गर्नु सुहाउँदैन । यसर्थ यहाँ पब्बजितेन-भनेर श्रमण प्रव्रजित भिक्षु भएका व्यक्तिलाई मात्र देखाइएको हो । तर सत्पुरुष धर्मको आचरण गर्न चाहने व्यक्ति हो भने सत्पुरुष धर्म आरण गर्ने अवस्थामा कामगुण उचित ढंगले जतिसक्दो विरत रहन योग्य छ । पञ्चशील पालन गरिरहने व्यक्ति हो भने **कामेसु मिच्छाचार**बाट विरत भई बस्नुपर्छ । मार्ने, चोर्ने, ढाँट्ने आदि, अधार्मिक सम्पत्ति उपार्जनद्वारा मालामाल कामसुख अनुभव गर्नबाट पनि विरत भई बस्नुपर्छ । त्यस्ता मार्ने आदिद्वारा अधिक उपार्जन गर्दै कामसुख अनुभव गर्नुबाट विरत रहन योग्य सुखल्लिकानुयोग आचरणका कुरा **दीघनिकाय पाथिकवग्ग पासादिक सुत्त**

(पृष्ठ १०८) मा-

“इध चुन्द एकच्चो बालो पाणे वधित्वा वधित्वा अत्तानं सुखेति पीणेति, अयं पठमो सुखल्लिकानुयोगो” आदि भनी बताउनु भयो ।

सुखल्लिकानुयोग ४ थरी

चुन्द= प्रिय पुत्र चुन्द; **इध=** यस लोकमा, **एकच्चो बालो=** कतिपय मूर्खहरूले -यहाँनिर अनुदित नेपालभाषामा एकवचनमा अलि नसुहाउँदो हुनाले बहुवचनमा राखिएको); **पाणे=** कुखुरा, सुंगुर, गाई, भैंसी, गोरू, माछा तिरशचीन पशु प्राणीहरूलाई; वधित्वा **वधित्वा=** काट्दै माँदै; **अत्तानं=** आफूलाई **वा=** आफ्ना शरीरलाई; सुखेति **पीणेति=** सुख दिने, हृष्टपुष्ट पार्ने गर्दा रहेछन् । **अयं=** यो आचरण; **पठमो=** पहिलो; **सुखल्लिकानुयोगो=** कामसुख अनुभव गर्ने आचरण हो ।

चोरे, ढाँटेर, खोसेर आक्रमण गरेर खाने गर्नु दोस्रो आचरण हो; छलकपट गरी ठगेर भूटोमा फँसाएर खाने गर्नु तेस्रो आचरण हो । त्यसरी मार्ने, चोर्ने, ढाँटेर फँसाउनेबाट अलग अर्कै उपायद्वारा सम्पत्ति खोज्दै अनुभव गर्नु चौथो आचरण हो भनी त्यसमा दर्शाइएको छ । ती सुखल्लिकानुयोग आचरण चारै थरीबाट तथागत सम्यक्सम्बुद्धका श्रावक भिक्षुहरू विरत भइरहेका कुरा पनि त्यसमा दर्शाइएको छ । त्यो पनि कामसुखल्लिकानुयोगबाट श्रमणहरू विरत रहन योग्य छ भन्ने देखाइएको विषय नै भयो । त्यसलाई पनि विशेष होश राखी स्मरण गरी राख्नुपर्छ ।

अष्टांग उपोसथ शील, दश शील समादान गरिकन आचरण गरिरहेकाहरू हुन् भने अब्रह्मचरिय, विकाल भोजन, नच्च गीत आदि शिक्षापदहरूसित सम्बन्धित कामगुणहरूबाट पनि विरत रहनपर्छ । शमथ विपश्यना भावना धर्म उद्योग गरिरहेकाहरू गृहस्थीहरू हुन् भने त उनीहरूले उद्योग गरिरहेको समयमा जति पनि कामगुणहरू छन् ती जम्मैबाट श्रमण भिक्षुहरू जस्तै नै विरत रहने गर्नुपर्छ । विरत नरहेमा समाधि प्रज्ञा तीव्र तीक्ष्ण हुन सक्तैन । त्यसैले गृहस्थी नै भए पनि शमथ विपश्यना भावना धर्मको उद्योग र अभ्यास गरिरहँदा कामसुखल्लिकानुयोगको सेवन, उपभोग र परिभोग गर्न सुहाउँदैन, विरत रहनुपर्छ भन्ने सम्झिरहनु पर्छ । कामसुखल्लिकानुयोग विषयलाई अब यहाँ यतिले नै पुग्यो भन्नुपर्ला । स्पष्ट गरी भन्नु पर्ने कुनै कुनै कुरालाई पछि

मात्र बताउँदै जाऊँला ।

शरीरलाई कष्ट दिने आचरण

अत्तकिलमथानुयोगो= आफ्नो शरीरलाई कष्ट हुनेगरी उद्योग कार्य गर्ने; **यो च अयं अन्तो=** जुन यो भाग वा अन्त छ त्यो पनि; **दुःखो=** कष्ट मात्र दिने हुनाले दुःख नै हो । **अनरियो=** आर्यसत्पुरुषहरूको आचरण होइन; **वा=** शुद्ध, विशुद्ध, पवित्र आचरण होइन; **अनत्यसहितो=** (आफूहरू स्वयंले कामना गर्नुपर्ने) अर्थ र हितसित सम्बन्ध रहित- **वा=** अनर्थसित नै मात्र सम्बन्ध रहेको छ । **सो च=** उक्त आत्मकिलमथानुयोग आचरण पनि सेवन गर्न अयोग्य एक भाग वा अन्त हो ।

अत्तकिलमथानुयोग= आचरण भन्ने चाहिँ आफूले आफैलाई कष्ट र यातना दिने गरी कार्य गर्ने आचरण नै हो । यस्तो यो आचरण किन गरिन्छ त भने आफूले आफूलाई उचित कामगुणद्वारा हेरविचार गर्दै पालन पोषण गरिराखे इच्छा र आसक्ति क्लेशहरू वृद्धि हुँदैन जाने गर्छन् । गरगहना आभूषण वस्त्रादि कामगुणहरू नदिइकन दुःख कष्ट र यातना हुनेगरी आचरण गरे भने चाहिँ इच्छा र आसक्त हुने क्लेशहरू निरोध र शान्त हुँदछन् । ती क्लेशहरू निरोध र शान्त भए मात्र वृद्ध हुने, रोग हुने, मरण हुने आदि सम्पूर्ण दुःखहरू शान्त भएर जानेछन् आदि भनी यस प्रकारले चिन्तन, मनन र धारण गर्दै शरीरलाई सास्ति हुनेगरी कामगर्ने आचरण गरिएको हो । कसो हो भने-

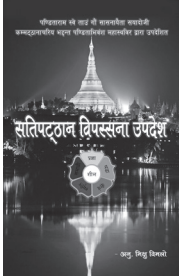
शरीरलाई कष्ट दिने आचरण पद्धति

गर्मीमा गरम नहुने गरी, जाडोमा चीसो नहुनेगरी, लामखुट्टे भिँगा इत्यादिले टोक्न नसकिने गरी, शरीरांगहरू सुरक्षित रहनेगरी चीवरवस्त्रहरू श्रमण प्रव्रजित भिक्षुहरूले लगाउनु, पहिरिनु पर्छ । सुरक्षित हुने भए पनि शरीरलाई कष्ट हुनेगरी आचरण गर्ने व्यक्तिले त त्यसरी वस्त्र धारण नगरी नपहिरीकन प्रयोग नगरी नाङ्गो बसेरै कष्ट ग्रहण गर्दै बस्ने गर्दोरहेछ । जाडोमा चीसो पानीमा डुबिरहने, गर्मीमा घाममा नै बसिरहने गर्दछ । चारै दिशामा आगोका चार राश (थुप्रो) बालेर पाँच प्रकारका अग्निको अनुभव गर्ने गर्दछ । त्यसलाई पञ्चातप= पाँच थरी अग्निको आचरण भन्दछ । राम्रा ठाउँ र जग्गामा ओछ्यान लाएर नबसीकन भुईँमा नै बस्ने गर्दछ । कोही कोही त काँडा माथि कुनै तन्ना

(चादर) विछ्याएर ढल्केर (सुतेर) बस्ने गर्दछ । धेरै दिनसम्म टुकुक मात्र बसेर सास्ति कष्ट सहित बस्नेहरू पनि हुन्छन् । उभैरै मात्र कष्ट बोकिरहनेहरू पनि हुन्छन् । रूखको हाँगा दुवै खुट्टाले चेपेर टाउको पनि तलतिर फर्काएर भुण्डिरहीकनै बस्ने हुन्छन् भने कोही टाउकोले टेकेर बस्ने पनि हुन्छन् ।

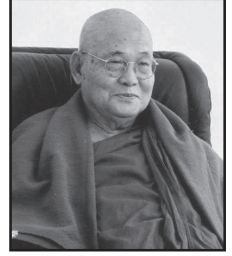
भोक र प्यास मिटाउन उचित प्रकारका खाद्य र पेय पदार्थ असल प्रव्रजित भिक्षुहरूले पनि सेवन गर्नुपर्छ । तर शरीरलाई सास्ति हुनेगरी आचरण गर्ने व्यक्तिले भने खानु-पिउनु सबै त्यागेर बस्ने पनि गर्दछ । एकएकदिन विराउँदै, दुई-दुई वा तीन-तीन दिन विराउँदै खानु पिउनु छोड्ने गर्नेहरू पनि हुन्छन् । पन्द्र दिनसम्म त्यसरी खानु-पिउनु छोड्ने गरी बस्नेहरू पनि हुन्छन् । एक गाँस भात कम्ती गरी खाने पनि छन् । हरियो घाँसको तरकारी खाने पनि हुन्छन् भने गोबर बिष्टा खाने पनि गरिन्छ । (९१ कल्प पहिले स्वयं बोधिसत्वले यस्तै आचरण गरिआएको थियो, मरणासन्न अवस्थामा नर्कको गति निमित्त देख्न थालिए पछि मात्र विराएछ (गलत भयो) भन्ने बुझी त्यस्ता आचरणलाई त्याग गरिदिएको हुनाले स्वर्ग लोकमा पुगेको कुरा एकनिपात लोमहंस जातक (नं. ९४) अर्थकथामा दर्शाइएको छ । अनि फेरि मूलपण्णास महासीहनाद सुत्त (पृष्ठ ११०) आदिमा पनि दर्शाइएको छ । पहिलो खण्डमा बताएको दुष्करचर्या आचरणमा पनि अन्न गेडागुडीको रस एकमुट्टी जति मात्र सेवन गरेको कुरो उल्लेख गरी आइसकेको छ ।)

यस प्रकारले शरीरलाई कष्ट पुऱ्याएर कार्य गरिने जस्ता आचरणलाई अत्तकिलमथानुयोग आचरण भन्दछ । यस्तो शरीरलाई कष्ट हुनेगरी काम गर्ने आचरण बुद्ध प्रादुर्भाव नहुँदै पहिले देखि निगण्ठ नाटपुत्त गणिक व्यक्तिहरूले आचरण गरिरहेका थिए । अचेलका जैन धर्मावलम्बी भनाउँदाहरू उक्त निगण्ठ नाटपुत्त गणका हुन् । यो अत्तकिलमथ आचरणलाई कुनै युगमा असल आचरणका रूपमा धेरैले धारण र विश्वास गरिरहेका थिए । त्यसैकारण बोधिसत्वले ती दुष्कर-चर्या आचरण गर्दागर्दै स्थूल आहार पुनः सेवन गर्न थाल्नु भएपछि अति घनिष्ठ पञ्चवर्गीयहरूले समेत बोधिसत्वलाई “पधानविम्भन्त= सही प्रधान आचरणबाट विभ्रान्त हुनुभो, बाहिरिनु भयो, विशेष धर्म लाभ गर्न अब सक्नुहुने छैन” भनी गलत धारणा सहित पछि हटेका थिए । ♦

सयादो ऊ. पण्डिताभिवंशद्वारा उपदेशित सतिपट्ठान विपश्यना ध्यान भावना निर्देशन

पण्डितारामा विपश्यना ध्यान केन्द्र
म्यानमार, येंगून

गतांशवाट क्रमशः.....

स्लाइड देखाउने जस्तै :-

यथार्थ स्वभाव प्रष्ट रूपमा, खुलस्त रूपमा जानिन्छ । पर्खाल खुलिएको कारण यसरी स्पष्ट भएर आएको हो । बन्द गरिरह्यो भने जताततै अध्यारो भइरहेको कारण केही पनि देखिदैन । खोल्ने बेला खुलस्त स्पष्ट भएर जाने हुन्छ । यसरी खोलेर खुलस्त भएर जाने हुनाले उतापत्ति के छ भनी देखाएको नै भयो । ओभासनरसामा भनिराखे भैं स्लाइड देखाउने जस्तै हुन्छ । यथार्थ स्वभाव उघारेर देखायो, प्रष्ट गरी देखायो । प्रष्टप्रष्ट हुने गरी सही स्वभाव देख्यो भने त्यसमा धमिलो हुने, प्रष्ट नहुने स्वभाव बाकी हुन्छ ? कुनै पनि हालतमा हुँदैन । चित्तलाई त्यत्ति कै राखिरह्यो भने सही यथार्थ स्वभावमा भुलिरहने र धमिलिने प्रष्ट नहुने स्वभाव भइरहन्छ । जहिल्यै रोकिरहन्छ । पर्खालले घेरिरहन्छ । भाविता स्मरण गरेतापनि, पेटको रूप आकृति फुलेको, सुकेको आकार प्रत्यक्ष रूपमा देख्नुपर्ने स्वभावलाई प्रष्ट खुलस्त रूपले जानिदैन । जानिएन भने शंका उपशंका विद्यमान भई नै रहन्छ । अहिले यहाँ नजानिरहने स्वभाव पर्खाललाई जानिने स्वभावले रोकेको अवस्थामा, सही यथार्थतालाई प्रष्टप्रष्ट हुने गरी जानिरह्यो थाहा भइरह्यो । प्रकाश वा उज्यालोपन विद्यमान हुने अवस्थामा प्रष्ट हुने जस्तै स्पष्ट हुन्छ ।

प्रज्ञाको लक्षण, रस, प्रत्युत्प्रस्थान :-

टम्म तन्किने पनि क्रमिक रूपमा, निरन्तर एक पछि अर्को विलाएर गईरह्यो । नित्य नभएको स्वाभाव जानियो । प्रकाश देखाउने बेला, प्रष्ट भएर आउँदा धमिलो हुने, प्रष्ट नहुने आवस्था कहाँ बाकी रहन्छ, त ? पहिले पहिले भए धमिलो भएर यो हो की त्यो हो प्रष्ट नहुने, तर अहिले भने प्रष्टप्रष्ट भएर आयो भनी आफैले जानिएको ज्ञानद्वारा ती आकार प्रकार सबै प्रष्ट भएर आउँछ ।

प्रज्ञाको अत्ति नै नजिक भएको कारण के त भन्दा

भाविता गरिरहेको आरम्भणमा क्षणिक क्षणिक धसिएर गइरहेको खणिक सामाधि वेगपूर्ण भएर आएकोले, आरम्भणमा चित्त गहिरोसँग परिरहेकोले यो ज्ञान वृद्धि भएर आएको हो । यो प्रज्ञा उत्पन्न हुनुमा सबभन्दा नजिकको कारण हो ।

“यथार्थ स्वभावलाई, स्पष्ट रूपमा जान्नु,
यथार्थ स्वभावहरू, स्पष्ट रूपमा देखाउनु ।
भुलिरहने स्वभाव छैन, प्रष्ट रूपमा जान्नु,
प्रज्ञाधातु, जान्नु हे योगी । ”

यो अवस्थामा पुग्यो भने बल्ल जानियो । भाविता गर्न योग्य र भाविता गरिरहेको, जान्न योग्य र जानिरहेको दुईटा बल्ल छुटियो । रूपधर्म र नामधर्म बल्ल छुटियो । भगवान बुद्धले देशना गरिराख्नु भएको रूपधर्म र नामधर्म दुईटा पहिले पहिले सुनिराखेको मात्र थिएँ । अहिले साँचै प्रत्यक्ष रूपमा दृष्टिगत भयो । प्रष्ट भइरह्यो भने छुट्टाउन नसक्ने स्वभाव कहाँ बाँकी रहन्छ ?

अब त्याग गर्दैन :-

प्रष्ट भयो भने सत्य रहेछ भनी निर्णय गर्ने श्रद्धाधर्म पनि वृद्धि भएर आउँछ । यसरी निर्णय गर्ने श्रद्धा विश्वास भनेको स्वयम् आफैले जानेमा मात्र सही विश्वास गर्छ । आफुले नजानिकन विश्वास गर्नुलाई “मुद्धपसन्न” भनिन्छ । अन्धविश्वास भनिन्छ । अर्को अर्थमा यसलाई सारहीन विश्वास भनिन्छ । मुधापसन्न पनि भनिन्छ । परम्परागत विश्वास भयो । अहिले यहाँ आफुसँग सहीज्ञान भएकोले आफ्नो व्यक्तिगत ज्ञानले नै विश्वास गरेको भयो । त्यसरी यथार्थतालाई देखेर स्वीकार गरी विश्वास गरिसकेका व्यक्तिलाई रूप होइन, नाम होइन भनेतापनि स्वीकार गर्ला त ? कुनै पनि हालतमा स्वीकार गर्दैन । किन त भन्दा त्यस व्यक्तिले स्वयम् आफैले नै व्यक्तिगत अनुभव गरिसक्यो । उसलाई अब छक्याउन सकिदैन । त्यस व्यक्तिलाई अत्ति नै कुरा जान्ने

चतुर व्यक्तिले चतुःपार्थी गरेतापनि छक्काउन सकिंदैन ।

“यो दृष्टि धारणा त्याग गरिदेऊ, यत्ति यत्ति पैसा दिउँला” भनेतापनि पैसाको लोभ हुँदैन । यो दृष्टि धारणा त्याग गर, नत्र बाकी राखिन भनेतापनि बरु मार्न लगाउँछ, तर उसले सही दृष्टि, धारणा अब त्याग गर्दैन । कहिलेकाहीं मृत्यु देखि डराएकोले क्षणमात्र घुमाउरो पारामा भने तापनि उसको मनमा बलियो संग धारणा गडिसकेको हुन्छ । यसरी यस्तो व्यक्तिगत ज्ञानबाट विस्तारै बलियो दृढ बनाउँदै जानुपर्छ । त्यसरी बलियो, मजबुत बनाउन पनि अधि भनेर आएभै नामरूप धर्मको सही स्वभाव धर्मलाई व्यवहारिक रूपले साक्षात्कार गर्न सक्ने यथार्थ स्वभावलाई रूपसन्धान प्रज्ञप्ति र आकार प्रज्ञप्तिलाई नाघेर प्रतिवेध गरी जान्ने, देखेर लिने स्वभाव विद्यमान भइरहनुपर्छ । आफ्नै प्रत्यक्षज्ञान भयो भने स्लाइड देखाउने जस्तै प्रष्ट भएर जान्छ । प्रष्ट भयो भने भुलिने, धमिलिने स्वभाव हटेर जान्छ ।

समूहगत भई स्थिर भइरहयो :-

स्वयम् आफुले जानेको प्रज्ञाको स्वभाव लक्षण त्यसको कृत्य रस त्यसको प्रत्युत्प्रस्थान नै हो ।

“यथार्थ स्वभावलाई, स्पष्टरूपमा जान्नु,
यथार्थ स्वभावहरू, स्पष्टरूपमा देखाउनु ।
भुलिरहने स्वभाव छैन, प्रष्टरूपमा जान्नु,
प्रज्ञाधातु, जान्नु हे योगी । ”

यसरी प्रज्ञा उत्पन्न भएर आएकोमा यत्ति मै रोकिरहने त भन्दा होइन, अधि बढ्नु नै छ । यो त एउटा शिविर मात्र भयो । भाविता गर्न योग्य विषयबस्तु र भाविता गरिरहेको छुटिरहेको त आधार मात्र हुन् । जग मात्र हो । ज्ञान पूर्ण हुन सक्ने गरी, सन्तुष्ट हुन सक्ने गरी चित्तमा बलशक्ति पूर्ण भइसकेको हुँदैन । आफुले भ्याए सम्म मात्र चित्तको बलशक्ति पूर्ण भएर रूप स्वभाव र नाम स्वभाव, भाविता गर्न योग्य र भाविता गरिरहेको यत्तिमात्र छुटेको भयो । तर यहाँ फरक के त भन्दा अभ्यासको शुरु शुरुमा स्वयम् आफैले पूर्ण गरिदिनुपर्छ । तर अहिले विशेष रूपले पूर्ण गर्ने नपर्ने गरी स्वतः नै पूर्ण भएर आयो । यत्ति भिन्नता पाइन्छ । पहिले गुरुहरूले भनेकोले सतिपद्धान कार्य भनेको यो त्यो कार्य होइन चित्त विशुद्धि हुने इत्यादि सतिपद्धान कार्यको प्रतिफललाई देखाएको

कारण “ओहो ! यो सतिपद्धान कार्य यो त्यो काम होइन रहेछ” भनी जानेर विश्वास गर्ने हो । गुरुहरूले श्रद्धाधर्म जागृत गरिदिएकाले अबको जागृत श्रद्धाधर्म हो ।

त्यस जागृत श्रद्धाधर्मको आधार लिइ सतिपद्धानको प्रतिफलहरू प्राप्त भइरहेको हो । त्यस श्रद्धाको आधार लिइ प्राप्त भइरहेको छुन्छ हो । ध्यान शिविरमा अभ्यास गर्ने वीर्य पनि श्रद्धाको आधार लिएरै वृद्धि भएर आएको

भयो । त्यस पछि कमिक रूपमा निरन्तर अभ्यास गर्दै जाँदा पहिलेको अभ्यासले पछिल्लो अभ्यासलाई सहयोग मद्दत पुऱ्याइरहने हुन्छ । ताकने, निशाना लगाउने पनि एकै नाशले उचित सही हुँदै आउँछ । दरिलो स्मृतिमा पनि पहिलेको स्मृतिले पछिल्लो स्मृतिलाई सहयोग मद्दत गरिरहने हुनाले वेग वृद्धि भएर आउने हुन्छ । दरिलो भएर आयो भने यो चित्त कहि पनि नगडकन भाविता गर्न योग्य आरम्भणमा नै टाँसिएर स्थिर शान्त भई समूहगत रूपमा रहिरहन्छ । एकतृत भइरहन्छ । यो समाधि वृद्धि भएर आएको हो ।

अधि बढ्छु :-

त्यस समाधि बलियो हुँदै आउने बेला नाम रूपधर्म छुटाएर जान्न सकिन्छ । नाम रूपधर्मको यथार्थ स्वभाव जानियो भने “ओहो ! हो रहेछ वा । नाम रूपधर्म मात्र छ भनी पहिले सुनेको मात्र थिएँ । अहिले स्वयम् आफैले देखें । साँचै हो रहेछ” भनी निर्णय गर्दछ । यो श्रद्धा पहिले सुनिराखेकाले जागृत भएर आएको श्रद्धालाई अहिले व्यावहारिक रूपले जगाई, पोषण गरी दिएकोले वृद्धि भएर आएको श्रद्धा भयो । जागृत भएको श्रद्धा र जगाएकोले वृद्धि भएर आएको श्रद्धा दुईटामा भिन्नता छ । काम गर्दै लगेकोले भएको, वृद्धि भएर आएको श्रद्धा

भक्त बढिमात्रमा बलियो छ, बलशक्ति पूर्ण छ ।

यहाँ पुग्यो भने त पछाडि हत्नु भएन । मैले अहिले जानिएको पनि धेरै मात्रमा राम्रो भएर आयो अघि बढ्छु भन्ने मनसाय बृद्धि भएर आउँछ । इच्छा बृद्धि भएर आयो । इच्छा उत्पन्न भए अनुसार विषयबस्तु आरम्भणमा चित्त पुनको लागि उद्योग गर्ने स्वभाव पनि धेरै नै राम्रो र बलियो हुँदै आउँछ । दृढता पूर्वक भाविता गर्न सक्नको निमित्त प्रयास गर्ने स्वभाव पनि बृद्धि भएर आउँछ । ताकने स्वभाव पनि बृद्धि भएर आयो । ती दुईटै ठिक्क सही र उचित भइरह्यो । प्रयास उद्योग गर्ने बढि भएर आरम्भणलाई नाघेको पनि छैन अपुग भई आरम्भणमा नपुगेको पनि छैन । धेरै मात्रमा आरम्भणलाई समाउन सकी सिधा रुपमा भाविता गर्न सक्ने हुन्छ । दरिलो स्मृति पनि विशेष रुपले बलियो हुँदै आउँछ । भाविता गरेको विषय बस्तुमा चित्त ट्याक्क ट्याक्क परी एकतृत भएर आउँछ ।

अधि सनें चित्त :-

त्यसो हुने वित्तिकै कहिलेकाहीं फुलेको, सुकेको भाविता गर्दागर्दै सुकेको विलाएर गयो । सुकेको आरम्भण नभएको बेला भाविता गरी जानिरहने चित्त पनि छैन । उत्पन्न भएर आएन । सुकेको आरम्भण उत्पन्न भएमा भाविता गरी जानिरहने चित्त पनि भइरहनसक्छ । त्यसैले उत्पन्न भएर आएको आरम्भण भाविता गरी जानिरहेको चित्तको कारण, भाविता गरी जानिरहेको चित्त फल । सुकेको उत्पन्न भइरहेको बेला भाविता गरिरहने आरम्भण छ । अहिले उत्पन्न भएर नआएको बेला भाविता गर्नु परेन, स्मृति छैन । यस कारणले गर्दा यो फल भएको रहेछ । कारण छैन भने फल पनि हुँदैन रहेछ भन्ने ज्ञान उत्पन्न भएर आउँछ । फुलेको स्वभाव भएमा मात्र फुलेको जानिएको चित्त उत्पन्न भएर आउँछ । फुलेको स्वभाव नभएमा फुलेको जानिरहेको चित्त पनि हुँदैन ।

विषयबस्तु आरम्भण भनेको कारण भएमा मात्र जानिरहने आरम्भणिक फल हुन्छ । मानसिक बल प्रयोग गरी गर्नु पर्ने काममा भए बस्न लागेको अवस्थामा बस्न मन लागेको चित्त, उठ्न मन लागेको अवस्थामा पनि उठ्न मन लागेको चित्त, खुम्च्याउन लागेको अवस्थामा खुम्च्याउन मन लागेको चित्त, तन्क्याउन लागेको अवस्थामा पनि तन्क्याउन मन लागेको चित्त, यी चित्त

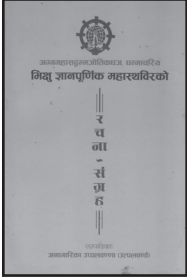
देखि शुरु गरी भाविता गरिल्याउन सकिन्छ । तत्पर भई विशेष रुपले उद्योग र प्रयास गरी सही उचित रुपमा भाविता गरिरहेको बेला पहिले भाविता गर्न गाढो विषय बस्तुलाई पनि अहिले विशेष रुपले भाविता गर्दै ल्याउन सकिन्छ ।

त्यस पछि एक तह बृद्धि भएर आउँछ :-

कति व्यक्तिहरू उठ्न लाग्ने अवस्थामा उठ्न मन लागेको चित्त भाविता गरेको बेला त्यस चित्तको गति विलाउँदै गएकोले तुरुन्तै उठ्न सकिरहेको हुँदैन । उठ्न मन लागेको चित्तलाई निरन्तर जोड्दै केही मिनेट सम्म भाविता गरिरहनु पर्ने अवस्था पनि हुन्छ । उठ्न मन लागेको, बस्न मन लागेको, खुम्च्याउन मन लागेको तन्क्याउन मन लागेको, धल्किन मन लागेको, चित्तकम एक पछि अर्को अटूट निरन्तर जोडिएर बलशक्ति पूर्ण भएर आउँदा खेरी मात्र बस्ने, उठ्ने इत्यादि क्रियाकलाप हुन सक्ने हो । बलशक्ति पूर्ण नहुँदै नै त्यसको वेग विस्तारै छुटेर गएकोले उठ्न सक्ने, बस्न सक्ने, खुम्च्याउन सक्ने, तन्क्याउन सक्ने अवस्था नभएकोले त्यसमा फल प्रकट भइरहेको हुँदैन । कारण प्रकट नभएकोले, भएतापनि हुनुपर्ने बल पूर्ण नभएकोले फल पनि प्रकट नभएको हो । त्यस कारण बल पूर्ण भएर आएमा मात्र बस्ने, उठ्ने इत्यादि फलधर्महरू प्रकट भएर आउने हो ।

“पहिला मलाई यस्तो कुरा थाहा थिएन । अहिले जानियो । चित्तवारे पनि जानियो । आफ्नो प्रत्यक्ष अनुभव हो” भनी विस्तारै जान्दै बुझ्दै जान्छ । यसरी जानिने आवस्थामा निश्चित, निर्णय गर्ने श्रद्धा बृद्धि हुन्छ । पहिले नाम र रुप दुईटा मात्र थाहा थियो । कारण कार्य सम्बन्ध थाहा थिएन । अहिले कारण-कार्य सम्बन्ध पनि जानिएको बेला ज्ञान भनै बृद्धि भएर आएको भयो । ज्ञान एकतह बृद्धि भएर आएभै श्रद्धा पनि बृद्धि भएर आउँछ । कारण-कार्य सम्बन्ध भएको उत्पत्ति कम मात्र हो भनी भगवान बुद्धले देशना गरिराख्नु भएको साँचै सत्य रहेछ । पहिला यसरी थाहा थिएन । अहिले मात्रै थाहा भयो । आफ्नो सन्तानमा (आफुमा) कारण-कार्य सम्बन्ध भएको उत्पत्तिकम मात्र भइरहे जस्तै अरुहरूको सन्तानमा (अरुमा) पनि त्यसरी नै हुनुपर्छ । पछि पनि यसरी नै कारण-कार्य सम्बन्ध भइरहेको उत्पत्ति कम फेरी अटूट निरन्तर चलिरहने छ भनी जानिने बुझिने हुन्छ । तत्क्षण भइरहेको कारण-कार्य उत्पत्तित कमलाई जानिएकोले यसरी प्रष्ट प्रष्ट रुपले जानिएको बुझिएको हो ।

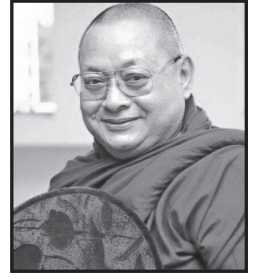
बाँकी अर्को अंकमा...

असल सन्तान पाउनु कसरी ?

संघनायक डा. भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थविर

अगमहापण्डित, अगमहासद्धम्मजोतिकधज, धम्माचरिय

बुद्धि विवेक ज्ञान प्रज्ञाले पूर्णभएका आमाबाबुहरूले छोराछोरीहरूलाई हात दुई औंला काँध दुई इञ्च उमेरदेखि विद्या सिकी उमेरपुगी वयष्कभई मनुष्य संसारमा स्थिर हुन सक्नेगरी ठूलो मैत्रीचित्तद्वारा भरणपोषण लालनपालनगरी संरक्षण प्रदान गरेर आएका हुन्छन् । यसरी भरणपोषण लालनपालनगरी संरक्षण प्रदान गरेर आउनुमा स-साना छोराछोरीहरू ऊपर (५) कारणलाई देखेर (५) प्रकारका आकांक्षाहरू राखिराखेका हुन्छन् :

१. भतो नो भरिस्सति = हामी आमाबाबुहरूलाई बदलामा भरणपोषण लालनपालन गरी संरक्षण दिनेछन् ।
२. किच्चं वा नो करिस्सति = हामी आमाबाबुहरूको कामकाजलाई फेरी गरिदिने छुन् ।
३. कुलवंसो चिरं ठस्सति = आमाबाबुहरूको कुलवंशलाई चिरकालसम्म स्थापित हुनेगरी संरक्षण दिनेछन् ।
४. दायज्जं पटिपज्जिस्सति = शील र आचरणले पूर्णभई अंश ग्रहण गर्नेछन् ।
५. पेतानं दक्खिणं अनुप्पदिस्सति = आमाबाबुहरू परलोक भएर जाने बेलामा दान प्रदान गरी पुण्यदान गर्नेछन् । (अं. २-२७)

१. हामी आमाबाबुहरूलाई भरणपोषण लालनपालन गरी फेरि संरक्षण दिनेछन् भनेको-

बुद्धि विवेक ज्ञान प्रज्ञाले पूर्णभएका आमाबाबुले पछि, गएर आफूहरू वृद्धवृद्धा भई अशक्त हुनेछन् भनी जाने देखेका हुन्छन् । आफूहरूले खानु पिउनुपर्ने खानपान समेत आफू स्वयंले पकाउन नसक्ने, व्यवस्था गर्न असमर्थ हुने, आफ्ना लुगाफाटा समेत सफा स्वच्छ हुनेगरी धुन नसक्ने, आफ्ना मलमूत्र

त्यागने कार्य समेत शुद्धस्वच्छ हुनेगरी गर्न नसक्ने रूपमा वृद्धवृद्धा भएर आउनेछन् भनी जाने बुभेका हुन्छन् ।

यसरी वृद्धवृद्धा भएर आउने बेलामा सानै उमेरदेखि हात दुई औंला काँध दुई इञ्च मात्र भएको अवस्था देखि शिल्पविद्या जानेर मनुष्य संसारमा उभिनसक्ने हुनुसम्म भरणपोषण लालनपालन गरी संरक्षण दिएजस्तै “आमा बाबुहरूलाई पुनः लालनपालनगरी संरक्षण दिनेछन्” भनी आकांक्षा राखिराखेका हुन्छन् ।

स्मरणिका -

दुबै आमा बाबुहरू; हुने बेला वृद्धवृद्धा ।

गर्छन् सेवा र सुश्रुषा; ती नै सन्तानहरूले ॥

२. आमाबाबुहरूको कामकाज फेरि गरिदिने छुन् भनेको-

बुद्धि विवेक ज्ञान प्रज्ञाले पूर्ण भएका आमाबाबुहरूले पछि गएर आफूहरू वृद्धवृद्धाभई अशक्त हुनेछन् भनी जाने देखेका हुन्छन् । कारण मिलेर जीवित रहेको खण्डमा आफ्ना घरवारका कामहरू शुभ अशुभ कार्यहरू धार्मिक शासनिक कार्यहरू वहन गर्न नसक्नेगरी वृद्धवृद्धा भएर आउनेछन् भनी जाने बुभेका हुन्छन् ।

यसरी सामाजिक काम कार्यहरू गर्न नसक्ने स्थितिसम्म वृद्धवृद्धा भएर आउने बेलामा हात दुई औंला काँध दुई इञ्च मात्र भएको अवस्थादेखि शिल्प विद्या जानेर मनुष्य संसारमा उभिनसक्ने हुनुसम्म भरणपोषण लालनपालन गरी संरक्षण दिएर आएका छोराछोरीहरूले वृद्धवृद्धा भइसकेका आमाबाबुहरूको घरवारको काम, गाउँघरको काम, धार्मिक शासनिक कामहरूमा आएर सहयोग दिई गरिदिनेछन् भनी जाने

बुभुकेका हुन्छन् ।

स्मरणिका- **आमाबाबु दुबैहरूमा; गर्नुपर्ने कामकाज; दिन्छन् गरी सहयोग ।**

३. आमाबाबुहरूको कुलवंशलाई चिरस्थायी राख्न संरक्षण दिनेछन् भनेको-

बुद्धि विवेक ज्ञान प्रज्ञाले पूर्णभएका आमाबाबुहरूले “एक न एक दिन आफूहरू निस्सन्देह मर्नु पर्नेछन्” भनी जाने देखेका हुन्छन् । परलोक भएर जाँदा हात दुई औंला काँध दुई इञ्च मात्र भएको अवस्था देखि शिल्प विद्या जानेर उमेर पुगी मनुष्य संसारमा उभिन सक्ने हुनुसम्म भरणपोषण लालनपालनगरी संरक्षण दिएर आएका छोराछोरीहरूले ‘आमाबाबुहरूका कुलवंशहरू अधःपतन नहोउन्, चिरस्थायी होऊन् भनी संरक्षण दिनछन्” भनेर पनि आकांक्षा राखिराखेका हुन्छन् ।

स्मरणिका- **कुलवंश चिरस्थायी; गछन् ती सन्तानले ।**

आमाबाबुहरूका कुलवंश दुई प्रकारका छन्-

- क) भौतिक उन्नति वृद्धि भन्ने कुलवंश
- ख) आमाबाबुहरूद्वारा प्रतिस्थापित धार्मिक शासनिक कुलवंश ।

(क) कुलपुत्र कुलपुत्रीहरूले आमाबाबुहरूले गरेर गएका सम्यक् आजीविका क्रियाकलापहरूलाई अधःपतन नहुनेगरी, चिरस्थायी हुनेगरी संरक्षण दिनुपर्दछ । आमाबाबुहरू व्यापारी भएमा व्यापारिक श्रेणीहरू अधःपतन नहुनेगरी, चिरस्थायी हुनेगरी संरक्षण दिनुपर्दछ । आमाबाबुहरू सरकारी कर्मचारीहरू भएमा कर्मचारी श्रेणी अधःपतन नहुनेगरी, चिरस्थायी हुनेगरी संरक्षण दिनुपर्दछ ।

(ख) कुलपुत्र कुलपुत्रीहरूले आफ्ना आमाबाबुहरूले प्रतिस्थापित गरी पूजा गरेर गएका विहार, मन्दिर, चैत्य र त्यहाँको व्यवस्थापन सम्बन्धी व्रतहरूलाई भंग नहुनेगरी खलल नहुने गरी चिरस्थायी हुनेगरी आफ्ना सम्पत्ति र शक्तिको गच्छे र सामर्थ्य अनुसार संरक्षण दिनुपर्दछ ।

४. शील र आचरणले पूर्णभई अंशग्रहण गर्नेछ भनेको-

बुद्धि विवेक ज्ञान प्रज्ञाले पूर्णभएका आमाबाबुहरूले “एक न एक दिन आफूहरू निस्सन्देह मर्नेछन्” भनी जाने देखेका हुन्छन् । आफूहरू परलोक भएर जाँदा जीवनभर

खोजीनीति गरी कमाएर गएका धनसम्पत्ति रत्नहरूलाई हात दुई औंला काँध दुई इञ्च मात्र भएको अवस्थादेखि शिल्पविद्या जानेर उमेरदार भई मनुष्य संसारमा उभिनसक्न हुनुसम्म भरणपोषण लालनपालनगरी संरक्षण दिएर आएका छोराछोरीहरूले “शील र आचरणले पूर्णभई अंश ग्रहण गर्न सक्नेछन्” भनी आकांक्षा पनि राखिराखेका हुन्छन् ।

स्मरणिका - **भएर योग्य अंशियारी, अंश ग्रहण गर्नेछन् ।**

अंश ग्रहण गर्न योग्य छोराछोरीहरू ३ प्रकारका छन् -

- (क) अतिजातपुत्र- आमाबाबुहरू भन्दा माथि उठ्ने छोराछोरीहरू
- (ख) अनुजातपुत्र- आमाबाबुहरू समान भएका छोराछोरीहरू
- (ग) अवजातपुत्र- आमाबाबुहरू भन्दा तल्लो जातका छोराछोरीहरू ।

(क) अतिजातपुत्र आमाबाबुहरू भन्दा माथि उठ्ने छोराछोरीहरू भनेको- जुन छोराछोरीहरू भौतिक जीवन सम्बन्धी आर्थिक उन्नति जीवन यापन सम्बन्धी ज्ञान बुद्धिद्वारा पनि आमाबाबुहरू भन्दा माथि उठी जान्ने सुन्ने हुन्छन्, लोकोत्तर सम्बन्धी धर्म क्षेत्रपट्टी शील, समाधि प्रज्ञाद्वारा पनि आमाबाबुहरू भन्दा बढी सम्पन्न हुन्छन् । ती छोराछोरीहरू अतिजातपुत्र=आमाबाबुहरू भन्दा माथि उठ्ने खालका छोराछोरीहरू हुन् ।

(ख) अनुजातपुत्र = आमाबाबुहरू समान भएका छोराछोरीहरू भनेको- जुन छोराछोरीहरू भौतिक जीवन सम्बन्धी आर्थिक उन्नति जीवन यापन सम्बन्धी ज्ञान बुद्धिको क्षेत्रमा आमाबाबुहरू समान नै हुन्छन् । लोकोत्तर सम्बन्धी धर्म क्षेत्रपट्टी पनि आमाबाबुहरू समान हुन्छन् । ती छोराछोरीहरू अनुजातपुत्र = आमाबाबुहरू समान भएका छोराछोरीहरू हुन् ।

(ग) अवजातपुत्र = आमाबाबुहरू भन्दा तल्लो श्रेणीका छोरा-छोरीहरू भनेको- जुन छोराछोरीहरू भौतिक जीवन सम्बन्धी आर्थिक उन्नति जीवनयापन सम्बन्धी ज्ञान बुद्धिको क्षेत्रमा पनि आमाबाबुहरू जति जान्ने सुनेका हुँदैनन्, दक्ष हुँदैनन् । लोकोत्तर सम्बन्धी धर्मक्षेत्रपट्टी पनि आमाबाबुहरू जति सम्पन्न हुँदैनन् । तल्लो

तहमा हुन्छन् । ती छोराछोरीहरू अवजातपुत्र=आमाबाबु भन्दा तल्लो श्रेणीका छोराछोरीहरू हुन् ।

यी ३ प्रकारका छोराछोरीहरू मध्ये शीलमा बाहेक अन्य भौतिक र अध्यात्मिक दुवै क्षेत्रहरूमा आमाबाबुहरू जति सम्पन्न नभए तापनि शीलाचरणले सम्पन्न भएका अंशभागी हुन योग्य छोराछोरीहरू नै हुन् । परप्राण हनन गर्नु, परसम्पत्ति चोर्नु आदिद्वारा शीलाचरण निकै विग्रिआखेका छन् भने अंशभागी हुन अयोग्य छोराछोरीहरू नै हुन् । यस्तो नभइकन शीलाचरणले सम्पन्न भई अंशभागी हुन सक्ने होऊन् भनी प्रज्ञावान् आमाबाबुहरूले छोराछोरीहरू ऊपर आकांक्षा राखिरहन्छन्- भन्ने तात्पर्य हो ।

५. आमाबाबुहरू परलोक हुँदा दान प्रदानगरी पुण्यदान गर्नेछन् भनेको-

बुद्धि विवेक ज्ञान प्रज्ञाले पूर्णभएका आमाबाबुहरूले बहुकृत्य भएको गृहस्थाश्रममा बस्नु परेको भएर धर्म पूर्णहुने गरी उद्योग गर्न नसक्ने भएकोले परलोक जाँदा हीन नीचकुलमा भवभूमिमा पुग्नसक्ने छन् भनी जाने देखेका हुन्छन् । यदि मरणासन्न अवस्थामा धर्मको आलम्बन गर्न नसक्नाको कारणले हीन नीच भवभूमिमा पुग्न गएको खण्डमा शिशु कालदेखि वयस्क हुनुसम्म

भरणपोषण लालनपालन गरी संरक्षण दिएर आएका छोराछोरीहरूले 'परलोक भएर गएका आमाबाबुहरूको निमित्त दानप्रदान गर्नु आदि कुशलहरू सम्पादन गरी पुण्यदान दिनेछन्' भनी आकांक्षा पनि राखिरहन्छन् ।

स्मरणिका - परलोक भएको बेला, दिएर दान दातव्य, गर्नेछन् पुण्यदान ।

प्रज्ञावान् आमाबाबुहरूले राखिरहेका ५-आकांक्षाहरूलाई नै सिङ्गालोवाद सुत्तमा छोराछोरीहरूको ५ कर्तव्य व्रत" भनी भगवान् बुद्धले नियमित गरेर उपदेश दिएर जानुभएको हो । यो आमाबाबुहरूको ५ - प्रकारको आकांक्षा भन्ने छोराछोरीहरूको ५ कर्तव्य व्रतहरूले सम्पन्न भएका कुलपुत्र कुलपुत्रीहरूले वर्तमान जीवनमा पनि शारीरिक सुख र मानसिक सुख एवं लौकिक लोकोत्तर दुवै प्रतिफल धर्महरूलाई वृद्धि हुनेगरी कर्तव्य वहन गर्न सक्नेछन् । पछिल्ला जन्महरूमा पनि साधु सन्त आमाबाबुहरूसँग भेट्नपाई लौकिक लोकोत्तर दुवै प्रतिफल धर्महरू वृद्धि हुनेगरी कर्तव्य वहन गर्न सकिने छन् । निर्वाण सुखतिर पुगुञ्जेलसम्म विभिन्न कुशल प्रतिफल सुखानन्द अनुभव गर्न पाउनुपर्दछ । ❀

साधु ॥

मूर्खहरूले आफैलाई शत्रु बनाएर पाप कर्म गर्छन्,
त्यही पाप कर्मको कटु-फल पछि आफैलाई प्राप्त हुन्छ ।

-धम्मपद ६६

“एकका लागि सबै सबैका लागि एक”

विकास बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

महालक्ष्मी न.पा.-०६, सिद्धिपुर, ललितपुर, ५५८१९६६

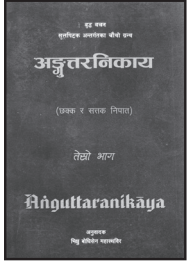

हाम्रा सेवाहरू :

१. साधारण बचत	१०%
२. नियमित बचत	१०%
३. आवधिक बचत	
६ महिना	११%
१ वर्ष	१३.५%
२ वर्ष	१४%
३ वर्ष	१४.५%

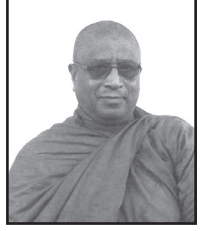
ऋण सेवा:

१. घरजग्गा धितो तथा व्यवसाय ऋण	१६%
२. मुद्दती धितो ऋण मुद्दती	ब्याज + २%
३. साना तथा घरेलु व्यवसाय ऋण	१७%
४. जमानी	१८%
५. शैक्षिक	१५%

अङ्गुत्तरनिकाय

उपसंघनायक भिक्षु बोधिसेन महास्थविर
अनुवादक

(२१) १. करजकायवग्गो

१. पठमनिरयसग्गसुत्तं

२११. “भिक्षुहो ! दश विषय सम्पन्न व्यक्तिलाई समातेर नरकमा राखे समान हुन्छ । ती दश के के हुन् ? भिक्षुहो ! यहाँ जसले प्राणी हिंसा गर्छ, मार्नमा लाग्छ, हात रक्ताम्य हुन्छ, मारकाटमा लाग्छ तथा समस्त प्राणीप्रति निर्दयी हुन्छ ।

“चोर्ने हुन्छ । जुन पराया माल चाहे त्यो गाउँमा होस्, चाहे जंगलमा होस्, उसले चोर्ने गर्छ ।

“व्यभिचार गर्ने हुन्छ । जो कि उसलाई आमाले रक्षा गरिराखेको हुन्छ, बुवाले रक्षा गरिराखेको हुन्छ, आमा-बुवाले रक्षा गरिराखेको हुन्छ, भाइले रक्षा गरिराखेको हुन्छ, बहिनीले रक्षा गरिराखेको हुन्छ, आफन्तले रक्षा गरिराखेको हुन्छ, गोत्रवालाले रक्षा गरिराखेको हुन्छ, धर्मको आशाले रक्षा गरिराखेको हुन्छ, स्वामी भएकी, दासी, अरू त अरू जो माला लगाई नाच्नेसँग पनि व्यभिचार गर्ने हुन्छ ।

“भूटो बोल्ने हुन्छ । सभामा, परिषद्मा, आफन्तको माझमा, पंचायतमा वा राजसभामा जाँदा वा साक्षी बकाउनु पर्दा भन्न लगाउँछ— ‘हे पुरुष ! जे जान्दछौं त्यही भन ।’ उसले नजानेको पनि ‘जान्दछु’ भन्छ अनि जानेको पनि ‘जानेको छैन’ भन्छ । नदेखेको पनि ‘देखेकोछु’ अनि देखेको पनि ‘देखेको छैन’ भन्छ । यसरी आफ्नो निमित्त वा अरूको निमित्त कुनै लौकिक वस्तु पाउनको निमित्त जानी-बुझी भूटो बोल्छ ।

“चुक्ली गर्ने हुन्छ । यहाँको कुरा उता, उताको कुरा यता ल्याई भ्रगडा गर्न लाउँछ । यसरी मिलेकालाई फुटाउँछ, फुटेकालाई भन् फुटाउँछ, फुटाउनमा रमाउँछ, फुटाउनमा मज्जा मान्छ, फुटाउनमा आनन्दित हुन्छ अनि परस्पर वेमेल हुने कुरा गर्छ ।

“कठोर वचन बोल्ने हुन्छ । जुन वचन असंयत, कर्कश, अरूलाई कटु लाने, अरूलाई अपशब्द लाग्ने, क्रोधित शब्द तथा चित्त थाम्न नसक्ने बोली बोल्छ ।

“बकम्फुस कुरा गर्छ । अकारणवादी, असत्यवादी, अनर्थवादी, अधर्मवादी, अविनयवादी, संग्रह गर्न अयोग्य बोली, तर्कानुकूल नभएको, बेकारको कुरा तथा अर्थहीन कुरा गर्छ ।

“लोभी हुन्छ । अरूको धन-सम्पत्तिप्रति लोभ गर्छ— ‘आहा ! जुन यो अरूको सम्पत्ति हो, त्यो मेरो भए हुन्थ्यो ।’

“द्वेष चित्त तथा मनस्थितिमा द्वेष हुन्छ— ‘यो सत्व मरोस् वा बाँधिनु परोस् वा छिन्न-भिन्न होओस् वा विनाश होस् वा नष्ट होस् ।’

“मिथ्यादृष्टि हुन्छ, विपरित दर्शी हुन्छ— ‘दानको फल छैन, यज्ञको फल छैन, होमको फल छैन, राम्रो वा नराम्रो कर्मको फल छैन, यो लोक छैन, परलोक छैन, आमा छैन, बा छैन, ओपपातिक सत्व छैन, लोकममा श्रमण-ब्राह्मण छैन, सम्यकज्ञान प्राप्त भएको छैन, सम्यकआचरण गर्ने छैन अनि यो लोक र परलोकलाई स्वयमूले अभिज्ञात गरी तथा साक्षात्कार गरी प्रकट गर्ने छैन । भिक्षुहो ! यी नै दश विषय सम्पन्न व्यक्तिलाई समातेर नरकमा राखे समान हुन्छ ।”

“भिक्षुहो ! दश विषय सम्पन्न व्यक्तिलाई समातेर स्वर्गमा राखे समान हुन्छ । ती दश के के हुन् ? भिक्षुहो ! यहाँ जो प्राणी हिंसा गर्न छोडी प्राणी हिंसा गर्नबाट विरत हुन्छ । दण्डरहित, शस्त्ररहित, लजालु, दयावान तथा समस्त प्राणीप्रति हितानुकम्पी हुन्छ ।

“चोर्न छाडी, चोर्नबाट विरत हुन्छ । जुन पराया मालचाहे त्यो गाउँमा होस्, चाहे जंगल होस्, नदिएको नलिन तथा दिएको मात्र लिन्छ ।

“व्यभिचार गर्न छाडी, व्यभिचारी हुनबाट विरत हुन्छ । जो कि उसलाई आमाले रक्षा गरिराखेको हुन्छ... अरू त अरू जो माला लगाई नाच्नेसँग पनि व्यभिचार गर्दैन ।

“भूटो बोल्न छाडी, भूटो बोल्नबाट विरत हुन्छ । सभामा, परिषद्मा, आफन्तको माझमा, पंचायतमा वा

राजसभामा जाँदा वा साक्षी बकाउँदा भन्नु लगाउँछ- 'हे पुरुष ! जे जान्दछौ त्यही भन ।' उसले नजानेको 'जानेको छैन' भन्छ अनि जानेकोभए 'जानेको छु' भन्छ । नदेखेकोभए 'देखेको छैन' भन्छ अनि देखेको भए 'देखेको छु' भन्छ । यसरी आफ्नो निमित्त वा अरूको निमित्त कुनै लौकिक वस्तुको निमित्त जानी-बुझी भूटो बोल्दैन ।

“चुकली गर्न छाडी चुकली गर्नबाट विरत हुन्छ । यहाँको कुरा उता उताको कुरा यता ल्याई भगडा गर्न लाउँदैन । मिलेकालाई छुटाउँदैन, छुटेकालाई भन्नु मिलाउँछ । मिलाउनमा रमाउँछ, मिलाउनमा मज्जा मान्छ, मिलाउनमा आनन्दित हुन्छ अनि परस्पर मिलाउने कुरा गर्छ ।

“कठोर वचन बोल्नु छाडी, कठोर वचन बोल्नुबाट विरत हुन्छ । जुन वचन कर्ण प्रिय, कर्णमय, प्रेममय, हृदयस्पर्शी, सभ्य, बहुजन प्रिय, बहुजन मनोनुकूल हुने त्यसरूपको बोली बोल्छ ।

“बकम्फुस कुरा गर्न छाडी, बकम्फुस कुरा गर्नबाट विरत हुन्छ । कालवादी, सत्यवादी, अर्थवादी, धर्मवादी,

विनयवादी हुन्छ । संग्रह गर्न योग्य बोली, समयमा बोल्ने कारणसहितको बोल्ने, सीमा ननाधिकन कुरा गर्ने तथा हितकर कुरा गर्छ ।

“निलोभी हुन्छ । अरूको धन-सम्पत्तिप्रति लोभ गर्दैन- 'आहा ! जुन अरूको सम्पत्ति हो, त्यो मेरो भए हुन्थ्यो ।'

“द्वेषी चित्तको हुँदैन, मनस्थितिमा द्वेष राख्दैन- 'यो सत्त्व वैररहित होस्, द्वेषरहित होस्, दुःखरहित होस् अनि आफूलाई सुखी राख्न सकोस् ।'

“सम्यकदृष्टि हुन्छ, विपरित दर्शी हुँदैन- दानको फल छ, यज्ञको फल छ, होमको फल छ, राम्रो वा नराम्रो कर्मको फल छ, यो लोक छ, परलोक छ, आमा छ, बुबा छ, ओपपातिक सत्त्व छ, लोकमा श्रमण-ब्राह्मण छ, सम्यकज्ञान प्राप्त गरेका छन्, सम्यकआचरण गर्ने न् अनि यो लोक र परलोकलाई स्वयम्ले अभिज्ञात गरी तथा साक्षात्कार गरी प्रकट गर्ने छन् । भिक्षुहो ! यी नै दश धर्ममा सम्पन्न भएकालाई समातेर स्वर्गमा राखे समान हुन्छ ।” ❀

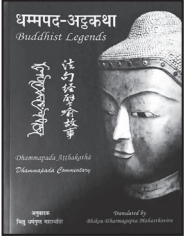
सुगतिसहित निर्वाण कामना

यस संस्थाको निवर्तमान अध्यक्ष तथा नियान्त्रा परित्राण गुठीका संस्थापक सदस्य **स्व. इन्द्र भक्त साखःकर्मी**ज्यू दिवंगत भएको ४५ दिन (२०७६ असार १६ गते) का अवसरमा उहाँको सुगतिसहित निर्वाण कामना गर्दछौं ।

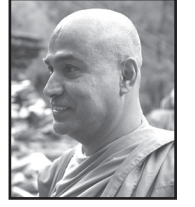
नियान्त्रा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.
नियान्त्रा परित्राण गुठी परिवार
नियान्त्रा टूर क्लब परिवार

१३. सुमनादेवीया खँ

भिक्षु धर्मगुप्त महास्थविर

अनुवादक

“थन व लय्ताइ.....” धयागु थुगु धर्मदेशना शास्ता जेतवनय् च्वनाविज्याना: च्वंवले सुमनादेवीया कारणय् आज्ञा जुया विज्यात ।

श्रावस्ती न्हिया न्हियं अनार्थपिण्डकया छेंय् निद्र: भिक्षुपिं भोजन याइ, अथे हे विशाखा महाउपसिकाया छेंय् नं ख: । श्रावस्तिइ सुया सुया दान विइगु इच्छा जुइ, वं वं इपिं निम्हसिके अवसर (मौका) कया जक दान याइ । छु कारणं ? “छिमिगु दानय् अनार्थपिण्डक वा विशाखा व:ला ?” धका: न्यनेवं, “मव:” धका: धायेवं छगू लाख त्याग याना: या:गु दानयात नं “छु दान धयागु थ्व र” धका: निन्दा याइ । इपिं निम्हसिनं हे भिक्षुसंघया रुचि व अनुकूगु ज्या बांलाक स्यू, इमिसं परीक्षण यायेवं भिक्षुपिंसं रुचिपूर्वकभोजन याइ । उकिं फुक्कसिनं दान विइगु इच्छा जुइवं इमित व्वना: हे वनी । थथे इमि थथ:गु छेंय् भिक्षुपिन्त भोजन याकेगु मौका न्ह्यावले दइमखु । अनंलि विशाखां, “सु जिगु थासय् च्वना: भिक्षुसंघयात भोजन याकी ?” धका: बिचा: याना: स्ववले काय्या म्हाय्यात खना: वयात थ:गु थासय् तल । वं वया छेंय् भिक्षुसंघयात भोजन याकी । अनार्थपिण्डकं महासुभद्रा धयाम्ह तधिम्ह म्हाय्यात तल । वं भिक्षुपिन्त सेवा यायां धर्मोपदेश न्यन्यं श्रोतापन्न जुया पतिया कुलय् वन । अनंलि चूलसभद्रायात तल । वं नं अथे हे सेवा याना: श्रोतापन्न जुया पतिया कुलय् वन । अले सुमनदेवी धयाम्ह चिधिम्ह म्हाय्यात तल । वं धर्मोपदेश न्यना: सकृदागामिफलय् थ्यंका कुमारी हे जुया उजागु छगू त्वचं आतुरजुया नसा: नयेगु त्याग याना: बौया दर्शन यायेगु इच्छा जुया स:तके छवल । वं छगू दानया ज्याय् वयागु सुचं न्यना वया, “छु जुल, पुत्री, सुमना ?” धका: धाल । वं नं वयात धाल - “छु धयागु, तात, किजा ?” “छं मिले मजुइक (मथुइक) छु धयागु पुत्री ?” “जिं मिले मजुइक मधया, किजा ।” “छ ग्यात ला, पुत्री ?” “जि मग्याना:, किजा ।” थुलि धायेवं हे व सिना वन । वं श्रोतापन्न जूसां नं सेठया म्हाय्याप्रति उत्पन्न जूगु शोकयात स्वीकारयाये मफया म्हाय्या शरीरकृत्य याना: ख्वख्वं शास्तायाथाय् लिक्क वना:, “छाय्, गृहपति, दु:खीमनं सुख मदयेका मिखाय् ख्वबि तया: ख्वख्वं वया ला ?” धका: न्यना विज्यायेवं, “जि म्हाय्य, भन्ते, सुमनदेवी मन्त” धका: धाल । “अले, छाय् शोक याना:गु, छन्हू सकलें सिइ हे मानि, मस्यूला ?” “जि स्यू थ्व, भन्ते, थुजाम्ह लज्याभयं युक्तम्ह जि म्हाय्य व सिइत्यंगु इलय् स्मृति तयेमफया मिले मजुइक खँ ल्हाना मन्त, उकिं याना: जित अप्व: दौर्मनस्य उत्पन्न जुल ।” “छु खँ धाल, महासेठ ?” “जि वयात, भन्ते, ‘पुत्री, सुमना’ धका: स:ता । अले वं जित धाल

- “छु धयागु, तात, किजा ?” “छं मिले मजुइक छु धयागु पुत्री ?” “मिले मजुइक मधया, किजा ।” “पुता, छ ग्यात ला, पुत्री ?” “जि मग्याना:, किजा ।” थुलि धया सिनावन” धका: धाल । अले वयात भगवान् बुद्ध आज्ञा जुया विज्यात - “महासेठ, छं म्हाय्यं मिले मजुइक मधा: ।” “अले छाय् भन्ते, थथे धा:गु ख: ?” “व स्वया छ क्वकाली जूगुलिं ख: । छं म्हाय्य, गृहपति, मार्गफलं थलालिम्ह ख: । छ श्रोतापन्न ख:, छं म्हाय्य सकृदागामी ख: । वं, मार्गफलया कारणं छ स्वया च्चे ला:गुलिं, अथे धा:गु ख:” धका: आज्ञा जुया विज्यात । “थथे ला, भन्ते ?” “ख:, गृहपति ।” “आ: गन उत्पन्न जुल ले, भन्ते ?” “तुसितभवनय्, गृहपति ।” “भन्ते, जि म्हाय्य थन थ:थितिपिन्त दथुइ लय्ता:तां चा:हिलाजुया थनं वना: नं लय्ताइगु थासय् हे उत्पन्न जुल ।” अले वयात शास्तां “ख:, गृहपति, अप्रमादी धयापिं गृहस्थीपिं वा प्रव्रजितपिं थन लोकय् व परलोकय् नं लय् हे ताइ” धका: धया विज्याना: थुगु गाथा आज्ञा जुया विज्यात -

१८. इध नन्दति पेच्च नन्दति,

कतपुञ्जो उभयत्थ नन्दति ।

पुञ्जं मे कत”न्ति नन्दति,

भिय्यो नन्दति सुगति गतो ॥

१८. “थन व लय्ताइ लिपा व लय्ताइ, पुण्ययाम्ह निथासं लय्ताइ ।

‘पुण्य जिं याना:’ धका: लय्ताइ, भन् लय्ताइ सुगतिइ वना: ॥”

अन थन धयागु थन लोकय् कर्मफलया सुखानुभवं लय्ताइ । लिपा धयागु परलोकय् विपाक सुखया अनुभवं लय्ताइ । पुण्ययाम्हधयागु थी थी प्रकारया पुण्ययाम्ह व्यक्ति ख: । निथासं धयागु थन “जिं कुशलकर्म याना:, जिं पापकर्म मयाना:” धका: लय्ताइ, परलोकय् विपाक सुख अनुभव यायां लय्ताइ । पुण्य जिं धयागु थन लय् तातां “पुण्य जिं याना:” धका: सौमनस्यकथं पुण्यकर्मद्वारा लय्ताइगु यात कया लय्ताइ । भन् धयागु विपा(कफलकथं लय्ता:या सुगतिइ वना: न्येन्हय्गू करोड व ख्वीगू लाख दँतक दिव्यसम्पत्तियात अनुभव यायां तुषितपुरय् अत्यधिक (तसकं) हे लय्ताइ ।

गाथाया अन्तय् आपालं श्रोतापन्नादि जुल । आपालं मनूतय्त सार्थक धर्मदेशना जुल ।

सुमनदेवीया खँ क्वचाल ।

मिलिन्द-प्रश्न

५. आत्महत्याविषयक प्रश्न

९ “भन्ते नागसेन ! भगवान्‌ले यसो भन्नुभएको छ कि- ‘भिक्षु हो ! आत्महत्या गर्नु हुँदैन, जसले त्यसो गर्छ उसलाई विनयअनुसार दोषी ठहराइन्छ ।’ फेरि तपाईंहरू यसो पनि भन्नुहुन्छ कि- ‘आफ्ना शिष्यहरूलाई भगवान्‌ले जुनसुकै विषयमा उपदेश दिँदा भन्नुहुन्थ्यो, सधैं नै अनेक प्रकारको जन्म लिने, बूढा हुने, रोगी हुने र मृत्युबाट छुटकारा पाउनका लागि नै भन्नुहुन्थ्यो, यसबाट छुटकारा पाउनेहरूको भगवान्‌ले निकै प्रशंसा गर्नुहुन्थ्यो ।”

(क) “भन्ते नागसेन ! यदि भगवान्‌ले यथार्थमा आत्महत्या गर्न रोक्नुभएको थियो भने यो कुरो असत्य ठहरिन्छ कि आफ्ना शिष्यहरूलाई जुनसुकै विषयमा उपदेश दिँदा भन्नुहुन्थ्यो, सधैं अनेक प्रकारले जन्म लिनु, बूढो हुनु, रोगी हुनु र मृत्युबाट छुटनका लागि नै भन्नुहुन्थ्यो (ख)

र, यदि यो ठीक हो कि भगवान्‌ले आफ्ना शिष्यहरूलाई जुनसुकै विषयमा उपदेश दिँदा भन्नुहुन्थ्यो, त्यसमा सदैव अनेक प्रकारले जन्म लिनु, बूढो हुनु, रोगी हुनु र मृत्युबाट छुटकारा पाउनका लागि भन्नुहुन्थ्यो, भने यो कुरो असत्य ठहरिन्छ कि उहाँले आत्महत्या गर्नका लागि निषेध गर्नुभएको थियो । यो पनि एउटा दुविधायुक्त प्रश्न ?”

१०. “महाराज ! भगवान्‌ले ठीक भन्नुभएको छ- ‘भिक्षु हो ! आत्महत्या गर्नु हुन्न । जसले गर्छ, उसलाई विनयको अनुसार दोषी ठहराइन्छ ।’ हाम्रो भनाइ पनि ठीकै हो कि ‘आफ्ना शिष्यहरूलाई भगवान्‌ले जुनसुकै विषयमा उपदेश दिँदा भन्नुहुन्थ्यो, सधैं अनेक प्रकारले जन्म लिनु, बूढा हुनु, रोगी हुनु र मृत्युबाट छुटकारा पाउनको लागि नै भन्नुहुन्थ्यो । महाराज ! भगवान्‌ले यसरी निषेध गर्ने र बताउनु कारण छ ।”

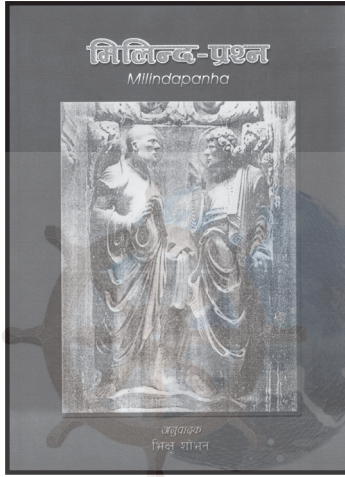
“भन्ते नागसेन ! यहाँ कुन कारण हो जसबाट

भगवान्‌ले एक ठाउँमा निषेध गर्नुभएको थियो र अर्को चाहिँ के प्रकारले जन्म लिनु, बूढा हुनु, रोगी हुनु र मृत्युबाट छुटकारा पाउनको लागि नै हो भनी बताउनुभयो ?” “महाराज ! प्राणीहरूको क्लेशरूपी विषलाई विनाश गर्न शीलवान्‌ हुनु सबैभन्दा असल ओखतीमूलो हो । क्लेशरूपी

रोगलाई हटाउन शीलवान्‌ हुनु सबैभन्दा राम्रो औषधी हो । क्लेश रूपी धूलोलाई सफा गर्नका लागि शीलवान्‌ हुनु सबैभन्दा असल पानी हो । सबै सम्पत्तिहरू प्राप्त गर्नका लागि शीलवान्‌ हुनु सबैभन्दा असल मणि हो । चार ओघहरू (बाढ) काम ओघ, भव ओघ, अविद्या ओघ र दिट्टि ओघ (मिथ्यादृष्टि) लाई पार गर्नका लागि शीलवान्‌ हुनु सबैभन्दा असल डुङ्गा हो । आवागमनरूपी ठूलो मरुभूमिलाई पार गर्न शीलवान्‌ हुनु सबैभन्दा उपयुक्त साधन हो । तीन प्रकारको आगो (लोभ, द्वेष, मोह) को तापलाई मेट्न शीलवान्‌ हुनु सबैभन्दा असल वायु हो । मानिसको मनोरथ पूर्ण गर्न शीलवान्‌ हुनु बादल

सरि हो । असलभन्दा असल शिक्षापद दिनका लागि शीलवान्‌ हुनु आचार्य भैं हो । निरापद मार्ग बताउन शीलवान्‌ हुनु पथप्रदर्शक हो । महाराज ! यसरी शीलवान्‌को गुणसमूह अनन्त छ । शीलवान्‌ सबै जीवहरूलाई वृद्धि गर्ने हुन्छ । सबैमा निकै निग्रह गरेर भगवान्‌ले यस शिक्षापदको उपदेश दिनुभएको थियो- ‘भिक्षु हो ! आत्महत्या गर्न हुँदैन । जसले गर्छ उसलाई विनयअनुसार दोषी ठहराइन्छ ।’ महाराज ! यही कारण हो जसबाट भगवान्‌ले यसलाई निषेध गर्नुभएको थियो ।

“महाराज ! परलोकको विषयमा पायासि राजालाई बताउँदै विचित्रवक्ता स्थविर कुमार काश्यपले भन्नुभएको छ- ‘राजन् ! शीलवान्‌ र धर्मात्मा श्रमण वा ब्राह्मण वाँचुन्जेल मानिसहरूको भलोमा लागेका हुन्छन्, मानिसहरूलाई सुखको बाटो बताइरहन्छन्, मानिसहरूप्रति कृपा गरिरहन्छन् अनि देवता र मानिसहरूका काम, कल्याण

Dhamma.Digital

र सुखमा सहायक हुन्छन् ।”

“के कारणले उहाँले जन्म इत्यादिबाट छुटकारा पाउन बताउनुभएको थियो ?” “महाराज ! जन्म लिनु पनि दुःख हो, बूढो हुनु पनि दुःख हो, रोग लाग्नु पनि दुःख हो, मर्नु पनि दुःख हो, शोक गर्नु दुःख हो, रूनु-कराउनु पनि दुःख हो, दुःख पनि दुःख हो, दौर्मनस्य पनि दुःख हो, हौरानी पनि दुःख हो । प्रियदेखि विछोड हुनु पनि दुःख हो, आमा-बाबु, भाई-बहिनी, छोरा-छोरी, दास-दासी मर्नु पनि दुःखै हो । साथी र आफन्तहरूलाई आपत्ति आइपर्नु, रोगले पीडित हुनु, सम्पत्ति नष्ट हुनु, शीलबाट खस्कनु, सिद्धान्तबाट भ्रनु, राज भय, चोर भय, शत्रु भय, अनिकाल पर्नु, घरमा आगो लाग्नु, भुमरीमा पर्नु, गोही (पशु) को जालमा पर्नु, आफ्नो निन्दा हुनु, अन्य कसैको निन्दा हुनुको भय, दण्ड पाउनुको भय, दुर्गति हुनुको भय, ठूलो सभामा अल्मलिनु, जीविका नचल्नुको भय, मरण भय बेतले चुटिने भय, कोराले पिटिने, डण्डाले पिटिने, हात काटिने, खुट्टा काटिने, हात र खुट्टा दुवै काटिने, कान काटिने, नाक काटिने

इत्यादि पनि दुःखै हो । कान नाक दुवै काटिने, विलङ्गथालिक, शङ्खमुण्डक, राहुमुख, ज्योतिर्मालिका, हस्तप्रज्योतिका, उरकवर्तिका, चीरकवासिका, ऐणेयक, बलिसर्मासिका, कार्षापणक, खारापतच्छिका, परिघपरिवर्तिका, पलासपीठक, तातो छर्किनु, कुकुरद्वारा चिथरिनु, फाँसीमा भुन्ड्याइनु, तरवारले शिर काटिनु पनि दुःख हुन् । महाराज ! मानिसहरू यस्ता अरू पनि अनेक दुःख संसामरा रहेर भोग्छन् ।”

“महाराज ! जसरी हिमालय पहाडममा पानी पर्दा रूख र ढुङ्गाहरूलाई ढाल्दै पानी वार पार हुन्छ, त्यसरी नै संसारमा जीवहरू पापमा फँसेर अनेक दुःख भोग्छन् । संसारमा बारम्बार जन्म लिनु नै सबैभन्दा ठूलो दुःख हो । जन्म र मृत्युको यो प्रवाह रोकिनु नै यथार्थ सुख हो । सोही प्रवाहलाई रोक्ने उपदेश दिँदै भगवान्‌ले जन्म लिनु आदिबाट मुक्त हुनु हो, भनेर भन्नुभयो ।”

“साधु भन्ते नागसेन ! तपाईंले दुविधायुक्त प्रश्नलाई सारै राम्ररी सम्झाउनुभयो । अनेक तर्कना दिएर जो भन्नुभयो मलाई स्वीकार छ ।” ❀

लेखक एवं पाठक-ग्राहकवर्गहरूमा मैत्रीपूर्ण अपिल

- ☞ त्रि-बोधिरस बौद्ध मासिक पत्रिकाको लागि नेपाली, नेपालभाषा, तथा अंग्रेजीमा महत्वपूर्ण लेख, रचनाहरू समयमै अनुकूल माध्यमबाट सम्प्रेषण गर्नुभई पत्रिका प्रकाशन तथा शासनिक कार्यमा सहयोग गर्नुहोला । प्रेषित लेख रचनाहरूलाई समय सापेक्ष पत्रिकामा उचित स्थान दिइनेछ ।
- ☞ समयोचित समयसापेक्ष लेखक वर्गहरूले बुद्ध-बुद्धधर्म, मानवीय गुण-धर्म-कर्म अभिवृद्धि, नैतिक शिक्षा, ध्यान-ज्ञान तथा बौद्ध लेख-रचना, साहित्य-कला, प्रेरक प्रसङ्ग, कथा, कविता, बौद्ध चिन्तन, बौद्ध गतिविधि, अनुसन्धानात्मक तथा सृजनात्मक लेख रचनाहरू संप्रेषण गरि सहयोग गर्नुहोला । **विपश्यना ध्यान सम्बन्धि लेख-रचनाहरूलाई विशेष प्राथमिकता दिई प्रकाशित गरिनेछ ।**
- ☞ यस पत्रिकामा प्रकाशित हुने लेख-रचनाहरूको सम्पूर्ण जिम्मेवारी लेखक स्वयं कै हुने जानकारी दिन चाहन्छौं ।
- ☞ लेख-रचनाहरू समयमै प्रकाशन तथा प्रेषित गर्न साथै सर-सल्लाह एवं सुभावाका लागि निम्न ठेगानामा सम्पर्क राख्न सक्नु हुनेछ ।

Facebook page : TribodhiraSabuddhistmonthly

Email: tribodhira@gmail.com, pashavimalo@gmail.com

- ☞ यस बौद्ध मासिक पत्रिकाको वार्षिक ग्राहक, आजीवन सदस्य, विशेष सदस्य, संरक्षक तथा आर्थिक एवं भौतिक सहयोग र समय सापेक्ष मासिक अंक प्रायोजन गरी सहयोग गर्न सक्नु हुनेछ ।
- ☞ संघ-संस्था, उद्योगपति, व्यापार व्यवसायवर्गहरूबाट विज्ञापन दाता बन्नु भई आफ्नो व्यापार व्यवसायको प्रचार प्रसार तथा बुद्धशासनप्रतिको श्रद्धा प्रस्फुट गरी **त्रि-बोधिरस** बौद्ध मासिक पत्रिका निरन्तरताको लागि मैत्रीपूर्ण सहयोग गर्नु होला ।
- ☞ त्रि-बोधिरस बौद्ध मासिक पत्रिकाको निरन्तरता र गुणस्तरताको लागि सम्बद्ध क्षेत्रबाट रचनात्मक सहयोग, सल्लाह सुभावा तथा समालोचनाको अपेक्षा लिएका छौं । साधुवाद

- त्रि-बोधिरस बौद्ध मासिक पत्रिका

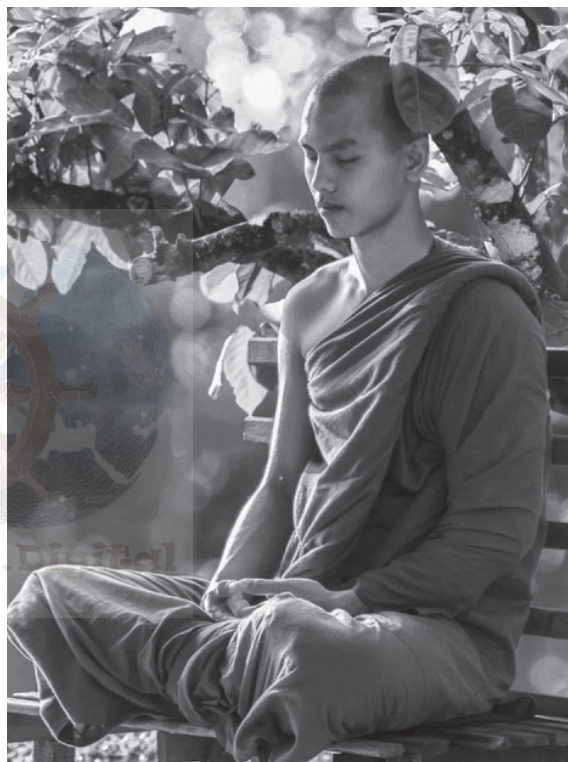
विपस्सना भावना विशुद्धिकरण

भिक्षु विमलो स्थविर

सतिपट्टान विपस्सना ध्यान भावना अभ्यासको कममा शारीरिक तथा मानसिक रुपमा शुद्धिकरण हुँदैजाने ७ शुद्धिकरणका तहहरूलाई विपस्सना भावना विशुद्धि भनिन्छ ।

- १) शील विसुद्धि = शीलारण शुद्ध हुनु-शरीर बचन मनलाई संयम बनाउन अभ्यास गर्नुपर्ने अनिवार्य धर्महरूलाई पूर्णरूपमा पालना गरी शीलाचरण परिशुद्ध गर्नु ।
- २) चित्त विसुद्धि = चित्त शुद्ध हुनु- लोभ द्वेष मोहादि क्लेशहरूलाई निर्मूल पारी चित्त-मनलाई परिशुद्ध गर्नु ।
- ३) दिट्ठि विसुद्धि = सम्यक दृष्टि उत्पन्न हुनु - सहि गलत, राम्रो नराम्रो सुभ असुभ आदिलाई यर्थाथरूपमा अवलोकन गरी सम्यक दृष्टि उत्पन्न गर्नु ।
- ४) कंखावितरण विसुद्धि = अनावश्यक शंका (विचिकिच्छा) निमूल हुनु - शंका, सन्देह जस्ता गलत धारणा (१६) प्रकारका बाधकहरूलाई विवेकशील भई बुद्धिको शुद्धिकरण हुनु ।
- ५) मग्गामग्गजाणदस्सन विसुद्धि = सुमार्ग-कुमार्ग सम्यक रुपमा जान्नु बुझ्नु - यो सहि बाटो, यो गलत बाटो हो, यो सहि आचारणी मार्ग, यो गलत आचारणी मार्ग हो भन्ने विषयलाई छुट्याएर जान्न सक्ने मार्गज्ञानदर्शन शुद्धिकरण हुनु ।
- ६) पट्टिपदाजाणदस्सन विसुद्धि= सुनिश्चित मार्ग जान्नु-बुझ्नु-आर्यमार्ग प्राप्त गर्न सक्ने यर्थाथ कारण धर्महरूलाई आचरण ज्ञानदर्शन वा ज्ञानदृष्टि शुद्धिकरण हुनु ।
- ७) जाणदस्सन विसुद्धि = प्रज्ञा ज्ञान शुद्ध हुनु - विपस्सना ध्यान भावना अभ्यासबाट निर्वाण मार्गफल स्पष्ट रुपमा, सम्यक रुपमा मार्गफलको ज्ञानदर्शन शुद्धिकरण हुनु ।

महासतिपट्टान सुत्रको आधारमा सतिपट्टान विपस्सना भावना अभ्यासबाट प्राप्त हुने सात ७ प्रकारका महान फलहरू :-

१. सत्व प्राणीमात्रको क्लेश निमूल गरी चित्त विशुद्ध गर्दछ ।
२. शोक सन्ताप हरण गर्दछ ।
३. रुनु कराउनु, विलाप गर्नु आदि निवारण गर्दछ ।
४. शारीरिक दुःख कष्ट पीडा निवारण गर्दछ ।
५. मानसिक दुःख कष्ट पीडा निवारण गर्दछ ।
६. ज्ञान (प्रज्ञा) अभिवृद्ध (पुष्ट) गर्दछ ।
७. निर्वाण (सम्पूर्ण दुःख मुक्त अवस्था) साक्षात्कार गर्दछ ।

सतिपट्टान विपस्सना भावनाका १६ प्रकारका ज्ञान कम :-

१. नामरूप-परिच्छेद ज्ञाण : सतिपट्टान विपस्सना भावना अभ्यासका कममा यो विषय नाम हो, यो विषय रूप हो भनेर नाम र रूपलाई अलग अलग भागमा विभाजन गरेर जानेको-बुझेको ज्ञानलाई नामरूप परिच्छेद ज्ञाण भनिन्छ । (दुःखसत्यलाई जानेको ज्ञान)

२. पच्चय-परिग्गह ज्ञाण : सतिपट्टान विपस्सना भावना अभ्यासका कममा नाम र रूपधर्मका उत्पत्ति-विनास तथा कारण र कार्य धर्महरूलाई स्पष्ट रूपमा, यो कारण हो यो कार्य हो, यो भयो भने यो हुन्छ, यो भएन भने यो हुँदैन, यो भएको कारणले यो भएको हो, यो नभएको कारणले यो नभएको हो भनी कारण कार्य धर्मलाई विपस्सना ज्ञानले अलग अलग भागमा विभाजन गरेर जानेको-बुझेको ज्ञानलाई पच्चय-परिग्गह ज्ञाण भनिन्छ। (समुदयसत्यलाई जानेको ज्ञान)

३. सम्मसन ज्ञाण : सतिपट्टान विपस्सना भावना अभ्यासका कममा नाम र रूपहरूको उत्पन्न-विनाश तथा कारण कार्य धर्महरूलाई अतित, पच्चुपन्न, र अनागत ३ काललाई विभाजन गर्दै अनित्य, दुःख, अनात्म स्वभाव धर्मका रूपमा त्रि-लक्षणको स्वभाव धर्महरूलाई अलग अलग भागमा विभाजन गरेर जानेको-बुझेको ज्ञानलाई सम्मसन ज्ञाण भनिन्छ । (त्रि-लक्षणलाई जानेको ज्ञान)

४. उदयव्यय ज्ञाण : सतिपट्टान विपस्सना भावना अभ्यासका कममा नाम र रूपहरूको उत्पत्ति-विनाश तथा कारण-कार्य धर्महरूलाई पच्चुपन्न-वर्तमान कालमा नामरूपधर्महरूको अखण्ड-निरन्तर रूपमा भइरहेको

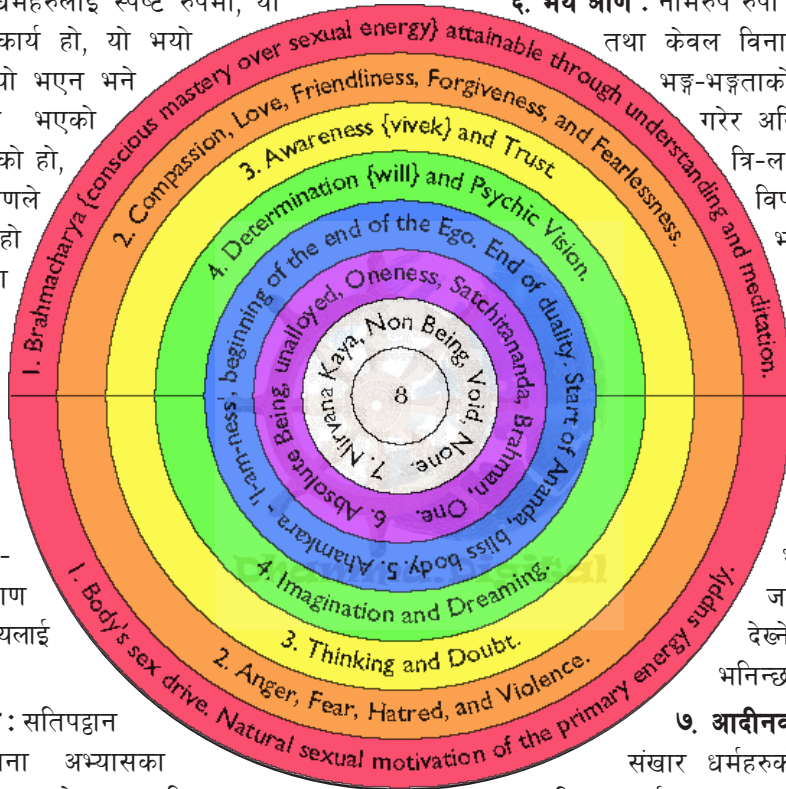
उत्पत्ति-विनाश उदयव्यय धर्महरूलाई विशेषरूपमा अलग-अलग भागमा विभाजन गरेर जानेको-बुझेको ज्ञानलाई उदयव्यय ज्ञाण भनिन्छ ।

५. भङ्ग ज्ञाण : (व्रतंत्रण नाम गरिएको) नामरूप रूपी संखार धर्महरूको व्यय तथा केवल विनाशलाई मात्र पूर्णतया भङ्ग-भङ्गताको रूपमा अनुभूति गरेर अनित्य, दुःख र अनात्म त्रि-लक्षण स्वभाव धर्मलाई विपस्सना ध्यान भावनाबाट स्पष्ट रूपमा देख्ने ज्ञानलाई भङ्गज्ञाण भनिन्छ ।

६. भय ज्ञाण : नामरूप रूपी संखार धर्महरूको व्यय तथा केवल विनाशलाई मात्र पूर्णतया भङ्ग-भङ्गताको रूपमा अनुभूति गरेर अनित्य, दुःख र अनात्म त्रि-लक्षण स्वभावधर्मलाई विपस्सना ध्यान भावनाबाट स्पष्ट रूपमा देखेर हृदयमा उत्पन्न हुने डर तथा भयभीत स्वभावलाई अनुभूतिमा अनित्य, दुःख, अनात्म स्वभावलाई विपस्सना ध्यान भावनाबाट जानीबुझी स्पष्ट रूपमा देख्ने ज्ञानलाई भयज्ञाण भनिन्छ ।

७. आदीनव ज्ञाण : नामरूप रूपी संखार धर्महरूको व्यय तथा केवल विनाशलाई मात्र पूर्णतया भङ्ग-भङ्गताको रूपमा अनुभूति गरेर अनित्य, दुःख र अनात्म त्रि-लक्षण स्वभावधर्मको दोषलाई हृदयमा नमिठो-नराम्रोपन नमिठो-नराम्रोभानलाई विपस्सना ध्यान भावनाबाट स्पष्ट रूपमा जान्ने-बुझ्ने ज्ञानलाई आदीनव ज्ञाण भनिन्छ ।

८. निब्बिन्दाज्ञाण : नामरूप रूपी संखार धर्महरूको अनित्य, दुःख र अनात्म त्रि-लक्षण स्वभावधर्मको दोषलाई हृदयमा नमिठो-नराम्रोपन नमिठो-नराम्रोभानलाई विपस्सना ध्यान भावनाबाट स्पष्ट रूपमा जानिलिएको बुझिलिएको हुनाले, विपस्सना ध्यान भवनाले आफ्नो शरीर-खन्धमा

स्पष्टरूपमा देखेको हुनाले नाम र रूप संखार धर्महरू प्रतिको सुस्तता, थकान, निराश, घृणा, आलशयता, शिथिलता र अरुचि स्वभावधर्मलाई जान्ने बुझ्ने ज्ञानलाई निब्विन्दा ज्ञाण भनिन्छ ।

९. मुञ्चितु-कम्यताज्ञाण : नामरूप रूपी संखार धर्महरूको अनित्य, दुःख र अनात्म त्रि-लक्षण स्वभावधर्मको दोषलाई विपस्सना ध्यान भवनाले आफ्नो शरीर-खन्धमा स्पष्टरूपमा नाम र रूप संखार धर्महरूलाई गहिरिएर जानीबुझि नामरूप संस्कार धर्महरूबाट छुटकारा हुने चाहना-मुक्त हुने चाहने ज्ञानलाई मुञ्चितु-कम्यता ज्ञाण भनिन्छ ।

१०. पटिसंखारज्ञाण : सतिपट्टान विपस्सना भावना अभ्यासका क्रममा नामरूप रूपी संखार धर्महरूको अनित्यता-केहि स्थिर नभएको, दुःख-दुखिपिडाले ग्रस्त, बिना कामको र घिनलाग्दोपन, अनात्म-आफ्नो वशमा नभएको, म र मेरो भन्ने भाव नभएको स्वभाव धर्मबाट छुटकारा पाउने छन्द इच्छा-शक्तिले नाम र रूप संखार

धर्महरूको विनाशलाई अनुभूति गरेर अनित्य, दुःख, अनात्म स्वभाव धर्मलाई पुनः निरीक्षण परीक्षण अन्वेशण, गम्भीरता पुर्वक प्रयत्नताको कारण थप स्पष्टता र छर्लङ्ग भएर आएको ज्ञानलाई पटिसंखारज्ञाण भनिन्छ ।

११. संखारुपेक्खाज्ञाण : नाम र रूप संखार धर्महरूको अनित्य, दुःख, अनात्म स्वभाव धर्महरूको दोषलाई विपस्सना ध्यान भावनाबाट स्पष्ट रूपमा देखेको जानेको

हुनाले नाम र रूप संखार धर्महरू प्रति अरुचीपन, हतासपन जस्ता नमिठो स्वभावधर्महरूमा मध्यस्थ रही नाम र रूप संखार धर्महरूको अनित्य, दुःख, अनात्म स्वभाव धर्महरूको दोषलाई समानता र उपेक्षाभाव दृष्टिले हेर्न ज्ञानलाई संखारुपेक्खा ज्ञाण भनिन्छ ।

१२. विपस्सनाज्ञाण : अनित्य दुःख अनात्म स्वभावहरूलाई यथाभूत रूपमा जानीबुझि लोभ द्वेष मोहादि क्लेशहरूलाई शेष नरहने गरी सम्पूर्ण रूपमा निर्मूल पारी विपस्सना ज्ञानले देखेको जानेको सुखशान्त परिशुद्ध निर्वाण अरियमार्ग ज्ञानलाई विपस्सना ज्ञाण भनिन्छ ।

१३. अनुलोमज्ञाण : विपस्सना ज्ञान तथा अरियमार्ग ज्ञानलाई अनित्य दुःख अनात्म त्रि- लक्षण स्वभावले अनुलोम पटिलोम निरीक्षण परीक्षणबाट सुखशान्त परिशुद्ध निर्वाणलाई दुबै ज्ञानले यथोचित अनुकुलता प्रदान गरिदिने ज्ञानलाई अनुलोम ज्ञाण भनिन्छ ।

१४. गोत्रभुजाण : पृथकजनहरूको स्वभावधर्म जाति वंश गोत्रको वारी नाघेर आर्य जाति स्वभावधर्म जाति वंश गोत्रको पारी पुग्न सक्ने निर्वाणरूपी सुख शान्तिको यथाभूत हृदयमा अनुभूति गरेको ज्ञानलाई गोत्रभु ज्ञाण भनिन्छ ।

१५. अरियफलज्ञाण : अनित्य दुःख अनात्म स्वभावहरूलाई यथाभूत रूपमा जानीबुझि आर्यमार्ग ज्ञानद्वारा लोभ द्वेष मोहादि क्लेशहरूलाई शेष नरहने गरी सम्पूर्ण रूपमा निर्मूल पारिसकेको पूर्ण शान्त अवस्था परिशुद्ध निर्वाणफललाई देखिलिएको जानिलिएको ज्ञानलाई अरियफल ज्ञाण भनिन्छ ।

१६. पच्चवेक्खणाज्ञाण : सतिपट्टान विपस्सना भावना अभ्यासका क्रममा यथाभुत अनुभव गरेका क्लेश मार्गफल निर्वाणधर्महरूलाई, निरीक्षण परीक्षण तथा अन्वेशण गर्ने ज्ञानलाई पच्चवेक्खणाज्ञाण भनिन्छ ।

क. मार्गलाई चिन्तन मनन निरीक्षण परीक्षण तथा अन्वेशण गर्ने ज्ञान ।

ख. फललाई चिन्तन मनन निरीक्षण परीक्षण तथा अन्वेशण गर्ने ज्ञान ।

ग. निर्वाणलाई चिन्तन मनन निरीक्षण परीक्षण तथा

अन्वेशण गर्ने ज्ञान ।

- घ. हटाई सकेका क्लेशलाई चिन्तन मनन निरीक्षण परीक्षण तथा अन्वेशण गर्ने ज्ञान ।
 ड. हटाई नसकेका क्लेशलाई चिन्तन मनन निरीक्षण परीक्षण तथा अन्वेशण गर्ने ज्ञान ।

१७. फल समापत्ति = महासतिपट्टान विपस्सना मार्गबाट क्रमिकरूपमा जाण-दस्सन मार्ग-दस्सन फल-दस्सन साक्षात्कार गर्दै श्रावक बुद्ध, पच्चेक बुद्ध, सम्मासम्बुद्धत्व प्राप्त गर्ने हो ।

मार्गफल साक्षात्कार

शारीरिक तथा मानसीक क्लेशहरूलाई क्रमसंग निर्मूल गर्दै मार्गफल साक्षात्कार हुँदै जाने हो । जति क्लेश तथा संयोजन निर्मूल हुँदै जान्छ त्यति मार्गफल प्राप्त गर्दै जाने हुन्छ ।

- (१) **श्रोतापन्न =** सद्धर्म धारणा-पालनाबाट सात जन्म भित्रमा परिशुद्ध निर्वाण साक्षात्कार गर्ने पद्गल ।
 “श्रोतापन्न हुन सक्ने चार प्रकारका पुद्गल =
 १. सोतानुगमन - भगवान बुद्धका कल्याणकारी सद्धर्म उपदेशहरूलाई श्रद्धा पूर्वक श्रमण गरि श्रेणीकरण गरेर राखेका पुद्गल,
 २. वचसापरिचय - भगवान बुद्धका कल्याणकारी सद्धर्म उपदेशहरूलाई शुद्धरूपमा मुखाग्र अभ्यास गरि कण्ठस्त पारिरहेका पुद्गल,
 ३. मनसानुपेक्खन - भगवान बुद्धका कल्याणकारी सद्धर्म उपदेशहरूलाई बारम्बार आफ्नो हृदयमा चिन्तन-मनन् गर्ने पुद्गल,
 ४. दिट्ठियासुप्पट्टिवेध - शारीरिक तथा मानसिक केवल नामरूप मात्र हुन, म-मेरो भन्ने केहि पनि

छैन रहेछ भनेर ज्ञानदृष्टिले परिच्छेद-विभाजन गरि यथाभूत रूपमा छुट्याएर जान्ने पुद्गल,

(२) **सकृदागामि =**

मनुष्यलोकमा पुनः अर्को जन्ममा निर्वाण साक्षात्कार गर्ने पुद्गल ।

(३) **अनागामि =** पुनः यस मनुष्यलोकमा जन्म नलिदै निर्वाण साक्षात्कार गर्ने पुद्गल ।

(४) **अर्हत (अरहन्त) =** भवचक्र रहित भई पुनर्जन्मको बीज नै निर्मूल गरि यसै जन्ममा निर्वाण साक्षात्कार गर्ने पद्गल ।

(१) **श्रोतापन्न =** श्रोतापन्न मार्गफले ३ वटा बन्धन-संयोजन-क्लेश निर्मूल गर्दछ ।

१. सत्काय दृष्टि = अहंभाव-आत्मभाव (म-मेरो भन्ने भाव)

२. विचिकिच्छा = अनावश्यक संका सन्देश बुद्ध, धर्म, संघ, शिक्षा, पूर्वजन्म, पूर्णजन्म, पूर्वजन्म र पुर्णजन्म तथा प्रतीत्य समुत्पाद (कारण कार्य धर्म)

३. शीलव्रत परामर्श = अन्धविश्वास (मिथ्यादृष्टि)

(२) **सकृदागामि =** सकृदागामि मार्गफलले कुनै पनि क्लेशलाई निर्मूल पाउँदैन तर राग, द्वेष, मोहादि क्लेशलाई पात्लो-कम पारिदिन्छ ।

(३) **अनागामि =** अनागामि मार्गफालले २ वटा बन्धन-संयोजन-क्लेश निर्मूल गर्दछ ।

१. काम राग = काम वासना तृष्णामा भुल्ने स्वभाव

२. पतिघ = बदला तथा अरुप्रतिको खराब भाव

अर्हत (अरहन्त) = अरहन्त मार्गफालले बाकी भएका ५ वटै बन्धन-संयोजन-क्लेश निर्मूल गर्दछ ।

१. रूप राग = रूप तथा रूप भूवन प्रतिको आसक्ति

२. अरूप राग = अरूप तथा अरूप भूवन प्रतिको आसक्ति

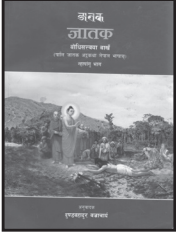
३. मान = मान अभिमान घमण्ड स्वभाव

४. उद्धच्च = चित्त चंचलता

५. अविद्या = अज्ञानता

यसरी अरहन्त साक्षात्कार गरिलिए पछि मात्रै सम्पूर्ण क्लेश निर्मूल भई दश संयोजन बन्धनबाट मुक्त हुन्छ ।

जातक बाखँ

दण्डबहादुर बज्राचार्य

७२. सीलवनागराज जातक

“अकतञ्जुस्स पोसस्स...” थुगु गाथा शास्तां वेलुवनय् च्वना विज्यागु इलय् देवदत्तयागु बारे कया आज्ञा जुया विज्यागु जुल-

वर्तमान कथा

भिक्षुपिं धर्मसभाय् फेतुना खँ ल्हाना च्वन- “आयुष्मान्पिं ! देवदत्त अकृतज्ञ खः, तथागतयागु गुण मस्यु ।” शास्ता विज्याना “भिक्षुपिं ! आः फेतुना छु खँ ल्हाना च्वनागु ?” धका न्यना विज्यायेवं “थुजा-थुजागु खँ” धका विन्ति यात । “भिक्षुपिं ! आः जक देवदत्त अकृतज्ञ जूगु मखु, न्हापा नं अकृतज्ञम्ह हे खः । वं गुबले नं जिगु गुणत महसिइकु ।” आज्ञा जूबले इमिसं प्रार्थना यायेवं पूर्वजन्मयागु खँ आज्ञा जुया विज्यागु जुल-

अतीत कथा

न्हापा न्हापायागु समयय् वाराणसी ब्रह्मदत्त जुजुं राज्य याना च्वन । उगु इलय् बोधिसत्व हिमालय्य प्रदेशय् किसियागु योनी जन्म जुल । व मांया प्वाथं पिहाँ वसेंनिसे वहःया द्वथे म्ह छम्हं तुयुम्ह (सर्वश्वेत) खः, मिखा मणियागु गुलिचाथे गोलारु, जः फले जुइगु व न्यागू प्रसन्नता दुम्ह, ख्वाः ह्याउँ रंगयागु कमलथे जाःगु, स्वं जक ह्याउँगु लुँइ बुत्ता तथा तःगु वहःया माःथे जाःगु, प्यपा तुति चप्रा भौलिं इलातःथे ह्याउँसे च्वंगु खः । थुजागु वयागु शरीर दशपारमिता अलंकृत तथा तःसकं बांलागु खः । अर्नालि व तःधिक जुया ल्याय्म्ह जुइयुंका, हिमालय्या सकल किसित मुना वयागु सेवा याना च्वन । थुकथं हिमालय प्रदेशय् चयद्दः किसित नापं च्वना च्वन । लिपा बथानय् च्वना च्वनेगुली दोष खना बथानं अलग च्वनेगुली शारीरिक शान्ति (विवेक) यागु फाइदा खना जंगलय् हे याकचा च्वनेगु याना च्वन । शीलवान् सदाचारी जूगुया कारणं वयागु नां सीलव नागराज (किसि) जुल । (उगु इलये) वाराणसी च्वम्ह छम्ह ब्याधा

हिमालय प्रदेशय् दुने वया थःगु जीविकाया नितिं वस्तुत (भाण्ड) माला जुल । दिशाभ्रम जूगुलिं वया लँ दापु जुया ल्वःमन अले सिइगु भयं भयभीत जुया छ्चो ब्वहलय् दिका ख्वख्वं हाहां चाःहिला जुया च्वन ।

बोधिसत्वं वयागु ख्वयेगु हालेगु सः ताया ‘थुम्ह मनूयात दुःखं बचे याना बिइमाः’ धकाः करुणा भावं प्रेरित जुया वयाथाय् वन । वं वयात खनेसाथं ग्यानागिना विस्युं वन । बोधिसत्वं व विस्युं वंगु खना अन हे दिना च्वन । उम्ह मनुखं नं बोधिसत्व दिना च्वंगु खना व नं दित । बोधिसत्व हानं (न्त्या) वन । उम्ह -मनु हानं विस्युं वन । किसि दिइवं दना व मनुखं बिचाः यात- ‘थुम्ह किसि जि विस्युं वनेबले दिना च्वन । जि दना च्वनेवं वयेगु याना च्वन । थ्वं जित हानी याइ मखु । थ्वं जित थुगु दुःखं बचे याना विये मास्ति वः जुइमाः ।’ (थुलि बिचाः याना) वं साहस पिकया दना च्वन । बोधिसत्व वया लिक्क वया न्यन- “भो, मनु ! छ छाय् ख्वख्वं चाःहिला च्वनागु ?”

“स्वामी ! दिशाभ्रम जूगुलिं लँ मसिया सिइगु भयं ।”

बोधिसत्वं वयात थःगु निवासस्थानय् यंका छुं दिनतक फलफुल नकेत्वंके याना सेवा यात । -अले धाल) ‘भो मनु ! ग्याये मते । जिं छुंत बस्ती -मनुष्य पथ) दुथाय् तये यंके ।’ वं थःगु म्हय् फेतुका मनूतय्गु बस्ती दुथाय् तये यंकल । उम्ह मित्रद्रोही मनुखं सुनानं न्यनधाःसा कने फय्केमाः धका बोधिसत्वया म्हय् च्वच्चं सिमातय्गु, पर्वतय्गु चिं लुमंकुं लुमंकुं वन । बोधिसत्वं वयात जंगलं पिने यंका वाराणसी वनेगु महामार्गय् त्वःता धाल- “भो मनु ! थुगु लँ हूँ । परन्तु जिगु निवासस्थान सुनानं न्यंसां, मन्यंसां सुयातं कने मते ।” -थुलि धया) वयात विदा बिया थः सरासर थःगु निवास स्थानय् तुं वन ।

उम्ह मनु वाराणसी थयंकः वन । हस्तिहाड वजारय् किसिया दन्तयागु मालसामान दय्का च्वंगु खना वं दन्तकार (किसियागु दन्तया जया याइम्ह) याके न्यन-

“भो ! यदि म्वा:निम्ह किसियागु दन्त दत धा:सा छु छिमिसं न्यायेला ?”

“भो ! छु धयागु ? म्वा:निम्ह किसिया दन्त, सीम्हसियागु दन्तया सिकं अप्प: मू वं ।”

“अथेसा जिं म्वा:निम्ह किसिया दन्त कया हये” धया लँया नितिं मामा:गु नयेगु सामान व नागु क:ति ज्वना बोधिसत्वया निवासस्थान दुथाय् वन । बोधिसत्त्वं वयात खनां न्यन- “छाय् वयागु ?”

“स्वामी ! जि गरिव ख:, फवगीं ख: । म्वायेगु उपाय (साधन) मदु । छपिंथाय् जि छाय् वयागु धा:सा छपिंसं विल धा:सा छपिंके च्वंगु दन्त फवना यंके अले उकियात मिया व:गु धनं जीवन हने धका वया ।”

“भो ! ज्यू जिं छंत दन्त त्वा:ल्हाके विये यदि छंके ध्यनेत क:ति द:सा ।”

“स्वामी ! ई जिं क:ति ज्वना वयागु दु ।”

“अथेसा दन्त क:तिं ध्यं” धका बोधिसत्व तुति कयकुंका सा द्वहं फेतुइथें फेतुना विल । वं वयागु दन्त निपुं त्वा:ल्हात । बोधिसत्त्वं उगु दन्तयात थ:गु स्वं कया (धाल) - “भो मनु ! जिं थ्व दन्त मयया विया च्वनागु मखु, मय: मजू वरु जित थ्वसिवे नं द्वच्छि गुणां, लाख गुणां सकतां धर्मयात सिइके फुगु बुद्धत्व ज्ञानरूपी दन्त य: जू । उकिं जिं थ्व दन्तयागु दानद्वारा बुद्धज्ञानयागु बोधया कारण जुइमा: ।” (वं) बुद्धज्ञानया ध्यान तथा उगु दन्त छज्व: दान विल ।

वं दन्त निपु ज्वना वना उकियात मिल । उगु धन फुइवं हानं बोधिसत्वयाथाय् वया धा:वल- “स्वामी ! छंगु उगु दन्त मिया जिं थ:गु साहु पुलेत जक गात । बाकी दन्त नं व्यु ।” बोधिसत्त्वं ‘ज्यू’ धका स्वीकार याना न्हापाथें तुं ध्यंके विया ल्यंगु दन्त नं विल । वं व नं मिमया हानं वया धा:वल- “स्वामी ! म्वाये मफुत । जित

मूल हा:यागु दन्त व्यु ।” बोधिसत्त्वं ‘ज्यू’ धया न्हापाथें तुं फेतुत । उम्ह पापी मनुखं महासत्वयागु वह:या मा:थें जा:गु स्वँयात व्वव्व स्याना कैलाशकूटथें जा:गु छचन -कुम्भ) य् गया निपुं दन्तयागु ज:ख: च्वंगु लायात पां क्वाना ला चिइका न:गु कतिं दन्तया हा: ध्यना यंकल ।

उम्ह पापी मनूयात, बोधिसत्वया दृष्टिं मखनेवं निगू लाख चालिस हजार योजन घना जूगु पृथ्वीं सुमेरु, युगन्धरथें जा:गु पर्वतयागु महाभार फया च्वंम्ह तथा मलमूत्र आदि घौचाइगु दुर्गन्धित वस्तुत फया च्वने फुम्ह जूसा नं उम्ह दुर्गुणराशि दुम्हसित फया च्वनेगु असमर्थता प्रकट यात । अले पृथ्वी बाया वना वयात नुना विल । व हे इलय् अवीचि महानरकं ज्वाला पिकया उम्ह मनूयात छेंया कम्बलं हिनेथें याना भुना यंकल । थुकथं उम्ह पापी मनू पृथ्वी दुहाँ वनेवं उगु जंगलयाम्ह अधिकारी वृक्षदेवतां उगु वनयात थ्वय्क ‘अकृतज्ञ मित्रद्रोही मनूयात चक्रवर्ती राज्य व्यूसां नं सन्तुष्ट याये फइ मखु’ -धका धया) धर्मदेशना न्ह्यथंसे थुगु गाथा धाल-

“अकृतञ्जुस्स पोसस्स, निच्चं विवरदस्सिनो ।

सब्बं चे पथवि दज्जा, नेव नं अभिराधयेति ॥

“अकृतज्ञ, सदां दोष माला जुइम्ह मनूयात पृथ्वी छगोलं राज्य व्यूसां सन्तुष्ट याये फइ मखु ।”

थुकथं उम्ह देवतां उगु वन छगुलिं थ्वय्क धर्मोपदेश विल । बोधिसत्व गुलि आयु दुगु ख: उलि आयुतक जीवित जुया कर्मानुसार परलोक वन ।

शास्तां “भिक्षुपिं ! आ: जक देवदत्त अकृतज्ञ मखु, न्हापा नं अकृतज्ञ जूम्ह ख:” आज्ञा जूसे थुगु धर्मदेशना न्ह्यथना जातकयागु स्वापू क्यना बिज्यात । उगु इलय्या मित्रद्रोही मनू -आ:याम्ह) देवदत्त ख: । वृक्षदेवता - आ:याम्ह) सारिपुत्र । सीलव नागराज जुलसा जि हे ख: ।

गत अंक

त्रि-बोधिरस (बौद्ध मासिक पत्रिका)

समयमै वार्षिक ग्राहक बनी बुद्ध शिक्षा पढौं, पढाऔं, धारण, पालना गरौं ।
शासनिक योगदान पुऱ्याऔं ।

प्रकाशक/सम्पर्क कार्यालय:
त्रि-बोधि विपश्यना ध्यान केन्द्र

सिद्धिपुर, ललितपुर, फोन: ५५८१४९५,

E-mail: pashavimalo@gmail.com, tribodhirasa@gmail.com

धारण परित्राण

१) बुद्धानं जीवितस्स न सक्का केनचि अन्तरायो कातुं तथामे होतु ।

२) अतीतसे बुद्धस्स भगवतो अप्पटिहतत्राणं अनागतसे बुद्धस्स भगवतो अप्पटिहतत्राणं, पच्चुप्पन्नसे बुद्धस्स भगवतो अप्पटिहतत्राण ।

३) इमेहि तीहि धम्मोहि समन्नागतस्स बुद्धस्स भगवतो सब्बं कायकम्मं त्राणपुब्बङ्गमं त्राणानुपरिवत्तं, सब्बं वचीकम्मं त्राणपुब्बङ्गमं त्राणानुपरिवत्तं, सब्बं मनोकम्मं त्राणपुब्बङ्गमं त्राणानुपरिवत्तं ।

४) इमेहि छहि धम्मोहि समन्नागतस्स बुद्धस्स भगवतो नत्थि छन्दस्स हानि, नत्थि धम्मदशो नाय हानि, नत्थि वीरियस्स हानि, नत्थि विपस्सनाय हानि, नत्थि समाधिस्स हानि, नत्थि विमुत्तिया हानि ।

५) इमेहि द्वादसहि धम्मोहि समन्नागतस्स बुद्धस्स भगवतो नत्थि दवा, नत्थि रवा, नत्थि अफुटं, नत्थि वेगायित्तं, नत्थि व्यावटमनो । नत्थि अप्पटिसङ्गानुप्पेखा । इमेहि अट्टारसहि धम्मोहि समन्नागतस्स बुद्धस्स भगवतो नमो सत्तन्नं सम्मासम्बुद्धानं ।

६) नत्थि तथागतस्स कायदुच्चरितं, नत्थि तथागतस्स वचीदुच्चरितं, नत्थि तथागतस्स मनोदुच्चरितं, नत्थि अतीतसे बुद्धस्स भगवतो पटिहतत्राणं, नत्थि अनागतसे बुद्धस्स भगवतो पटिहतत्राणं, नत्थि पच्चुप्पन्नसे बुद्धस्स भगवतो पटिहतत्राणं, नत्थि सब्बं कायकम्मं त्राणपुब्बङ्गमं त्राणं नानुपरिवत्तं, नत्थि सब्बं वचीकम्मं त्राणपुब्बङ्गमं त्राणं नानुपरिवत्तं, नत्थि सब्बं मनोकम्मं त्राणपुब्बङ्गमं त्राणं नानुपरिवत्तं, इमं धारणं अमित असमं सब्बसत्तानं ताणं लेणं संसारभयभीतानं अगं महातेजं ।

७) इमं आनन्द ! धारण परित्तं धारोहि वारेहि परि पुच्छहि । तस्स काये विसं नकमेय्य, उदके न लग्गेय्य अगिगं न डहेय्य, त्राणाभयविको, न एकाहारको, न द्विहारको, न तिहारको, न चतुहारको, न उम्मत्तकं, न मुल्हकं, मनुस्सेहि अमनुस्सेहि नहिंसका ।

८) तं धारण परित्तं यथा कत्तमे । जालो, महाजालो, जालित्ते, महाजालित्ते, पुग्गे, महापुग्गे । सम्पत्ते, महासम्पत्ते, भत्तुङ्गिहि तमङ्गलं । इमं खो पनानन्द धारणपरित्तं सत्त

सत्तेहि सम्मासम्बुद्धकोटीहि भासितं । वत्ते, अवत्ते, गन्धवे अगन्धवे, नामे अनोमे, सेवे असेवे । काये अकाये, धारणे अधारणे । इल्लि मिल्लि, तिल्लि मिल्लि, योरुक्खे महायोरुक्खे, भूतङ्गिहि तमङ्गलं ।

९) इमं खोपनानन्द धारणपरित्तं नवनवुत्तिया सम्मासम्बुद्धकोटीहि भासितं । दिट्टिला दण्डिला मन्तिला रोगिला खरला दुब्भिला । एतेन सच्चवज्जेन सोत्थि ते होतु सब्बदा ।

धारण परित्तं निट्ठितं ।

(नेपाली अर्थ)

१) बुद्ध भगवानहरूका जीवनमा कसैले पनि अन्तराय उत्पन्न गराउन सक्दैनन् । त्यस्तै मलाई पनि होस् । २) भाग्यले पूर्ण हुनुभएका भगवान बुद्धको बितेर गैसकेको विषयमा छेकिनराखेको ज्ञान रहिरह्यो । ६ भाग्यले पूर्ण हुनुभएका बुद्ध भगवानको भविष्यका विषयमा छेकिनराखेको ज्ञान रहिरह्यो । ६ भाग्यले पूर्ण हुनुभएका भगवान बुद्धका वर्तमान विषयमा छेकिनराखेको ज्ञान रहिरह्यो ।

३) यी तीन गुणधर्मले सम्पूर्ण हुनुभएका, ६ भाग्यले पूर्ण हुनुभएका भगवान बुद्धका सम्पूर्ण काय (शरीर)ले गर्ने काम ज्ञानले युक्त भई पहिले अधि सर्ने भयो । ज्ञान अनुसारले पछि, पछि जाने भइरह्यो । सम्पूर्ण वचनले गरिने काम ज्ञानले युक्त भई पहिले जाने भइरह्यो । ज्ञान अनुसारले पछि, पछि जाने भइरह्यो । सम्पूर्ण मनले

गरिने काम ज्ञानले युक्त भई पहिले जाने भइरह्यो । ज्ञान अनुसारले पछि पछि जाने भइरह्यो ।

४) यस ६ गुण धर्मले सम्पूर्ण हनुभएका, ६ भाग्यले सम्पूर्ण हनुभएका भगवान बुद्धले सत्व प्राणीहरूलाई हित गर्ने इच्छा हनुभएकाले हानी हुन्छ भन्ने छैन । धर्मदेशना गर्नुभएकोमा हानी हुन्छ भन्ने छैन । परहित हुने कार्य गर्नु भएकाले हानी हुन्छ भन्ने छैन । संखार धर्मलाई अनित्य, दुःख, अनात्म त्रिलक्षणले गाँसिराखेको विपस्सना ज्ञानले हानी गर्छ भन्ने छैन । चित्त एकाग्र हुने समाधिमा हानी हुन्छ भन्ने छैन । अरहतफल समापत्ति प्रवेश हुनेमा हानी हुन्छ भन्ने छैन ।

५) यस १२ वटा गुण धर्मले सम्पूर्ण हनुभएका ६ भाग्यले सम्पूर्ण हनुभएका भगवान् बुद्धको ख्याल ठट्टा गर्ने रूपमा कुरा गर्ने बानी छैन । ख्याल नराखिकन कुरा गर्नुहुन्छ भन्ने छैन । ज्ञान, विचार नगरिकन हतपत्तले काम गर्नुहुन्छ भन्ने छैन । अरु उपर निश्चिन्त भइरहनु भयो भन्ने छैन । ज्ञानले विचार नगरिकन उपेक्षा भावले हेर्नुहुन्छ भन्ने छैन । यस १८ वटागुण धर्मले सम्पूर्ण हनुभएका ६ भाग्यले सम्पूर्ण हनुभएका भगवान बुद्धलाई नमस्कार गर्दछु । विपश्यी, शिखी, विश्वभु, ककुसन्ध, कोणागमन, काश्यप, गौतम, सहित सातजना तथागतलाई नमस्कार गर्दछु ।

६) विपश्यी आदि पहिलेका तथागतहरूभै राम्रोसँग रहनुभएका तथागतमा शारीरिक (कायबाट) हुने दुश्चरित्र भन्ने छैन । तथागतमा वचनबाट हुने दुश्चरित्र भन्ने छैन । तथागतमा मनबाट हुने दुश्चरित्र भन्ने छैन । अतीतकालका विषयमा भगवान बुद्धलाई छेकिराख्ने भन्ने ज्ञान छैन । अनागतकालका विषयमा भगवान बुद्धलाई छेकिराख्ने भन्ने ज्ञान छैन । वर्तमानका विषयमा भगवान बुद्धलाई छेकिराख्ने भन्ने ज्ञान छैन । भगवान बुद्धका सम्पूर्ण कायले गर्ने काम ज्ञानले युक्त नभई गयो भन्ने छैन । ज्ञान अनुसारनै पछि पछि जाँदैन भन्ने छैन । बुद्धका सम्पूर्ण वचनले गर्ने काम ज्ञानले युक्त नभई गयो भन्ने छैन । ज्ञान अनुसारनै पछि पछि जाँदैन भन्ने छैन । बुद्धका सम्पूर्ण मनले गर्ने काम ज्ञानले युक्त नभई गयो भन्ने छैन । ज्ञान अनुसारनै पछि पछि जाँदैन भन्ने छैन ।

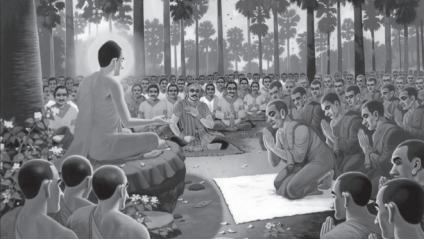
७) यो धारण परित्राणसँग तुलना गर्न मिल्ने अरु छैन । जोडा छैन । सम्पूर्ण सत्वहरूले आधार भरोसा लिन

मिल्ने पनि भयो । बच्चन योग्य पनि भयो । संसार भय देखि डराइरहेकाहरूको लागि अति उत्तम भइरहेको आरक्षा पनि भइरहयो । महानुभाव भइरहको पनि भयो । आनन्द ! यो धारण परित्राणलाई धारण गर । याद (सम्भ्र) राख । सुन्ने विचार गर । त्यस्तै धारण गरि याद गरिराख्ने, सुनेर विचार गर्नेको शरीरमा सर्प, नाग, आदिहरूका विषले छुन सक्दैन । पानीमा डुबेर मर्नु पर्दैन । आगोले छुन सक्दैन । अनेक प्रकारका भयले छुन सक्दैन । कोही कसैले एकदिन नराम्रो चिन्तना गर्‍यो भनेपनि केही गर्न सक्दैन । कोही कसैले दुई दिन नराम्रो चिन्तना गर्‍यो भनेपनि केही गर्न सक्दैन । कोही कसैले तीनदिन नराम्रो चिन्तना गर्‍यो भनेपनि केही गर्न सक्दैन । कोही कसैले चारदिन नराम्रो चिन्तना गर्‍यो भनेपनि केही गर्न सक्दैन । बहुलाउने रोग हुन सक्दैन । बेहोस हुने रोग हुन सक्दैन । मनुष्य, अमनुष्य कसैले दुःख कष्ट दिन सक्दैनन् ।

८) यो धारण परित्राण कस्तो हो भने कल्प नाश हुने बखत बाहिर निस्कने ७ सूर्यको तेज भै तेजिलो रहि भय अन्तरायलाई विनष्ट गर्न सक्ने शक्तिवान छ । देव, इन्द्र, नाग, गरुड, कुम्भण्ड, यक्ष, राक्षस, आदिलाई छेकिराख्ने फलामको घेरा भै महान शक्तिशाली भइरह्यो । आगो, पानी, राजा, चोर, र शत्रुहरूका अन्तरायलाई हटाउन सक्ने भइरहयो । रोगान्तर, सत्यन्तर, दुःखान्तर कल्प भयले पनि छुन सक्दैन । आमाको गर्भमा प्रतिसन्धि भएतापनि लाटा हुने, लुलो लङ्गडो हुने, कान नसुन्ने, बहुलाउने, आदि रोगबाट बचन सकिन्छ । रुख, पर्वत, पर्वतको टुप्पोबाट खसेतापनि मर्दैन । प्राप्त नभएका धन सम्पत्ति प्राप्त भइन्छ । प्राप्त भइरहेको धन सम्पत्ति बढेर आउँछ । यथार्थ रूपले अन्धकार नास भएर आलोक प्राप्त हुन्छ ।

९) प्रिय पुत्र आनन्द ! निश्चय पनि यो धारण परित्राण ९९ कोटी तथागतहरूले बताइराख्नु भएको हो । नराम्रा चित्त राख्नेहरूका कुरालाई बुझ्न सकिन्छ । शस्त्र, अस्त्र, भाला, धनुष, तोप, आदिले छुन पनि सक्दैन । मन्त्र गाथालाई अझ तेजिलो बनाइदिन्छ । अनेक प्रकारका रोगलाई पनि हटाइदिन सक्छ । कडा कडा रोगले छुन सक्दैन । हतकडी बाँधी थुनिराखेता पनि छुट्न सकिन्छ । यस सत्यका प्रभावले मलाई, तिमीलाई, हामीलाई, तिमीहरूलाई, सदैव सुख आनन्द भइरहोस् । ❀

धारण परित्राण सम्पन्न भयो ।

केसमुत्ति सुत्त - कालाम सुत्त

बिष्णु धनञ्जय

अनुवादक

मैले यस प्रकार सुनेको थिएँ ! एक समय भगवान कोशल जनपदमा महान भिक्खुसंघहरुको साथ चारिका गर्दै केशमुत्त नामक कालामहरुको निगममा पाल्नु भयाे। केशमुत्तका कालामहरुले सुने कि शाक्यकुलबाट प्रव्रजित शाक्यपुत्त श्रमण गौतम केशमुत्तमा पाल्नु हुँदैछ। वहाँ भगवान् गौतमको यस प्रकारले धेरै राम्रो सुयशकीर्ति फैलिएको छ।

“वहाँ भगवान् पूज्य हुनुहुन्छ, सम्यक सम्बुद्ध हुनुहुन्छ, विद्या (ज्ञान) तथा आचरण बाट युक्त प्रकाशित गराई दिनु हुन्छ। यस प्रकारले सुप्रसिद्ध अर्हन्तहरुको दर्शन गर्नु धेरै लाभदायक राम्रो हुन्छ।” तब केशमुत्तिय कालामहरु भगवान् बुद्धको समिपमा गए। कुनै नजिक गएर भगवान लाई वन्दना प्रणाम गरि एकतर्फ बसे, कुनै भगवान् संग कुशलक्षेम (राम्रोपन हालचाल) को वार्तालाप गरेर एकतर्फ बसे कुनै भगवानलाई हात जोडेर नमस्कार गरि एकतर्फ बसे। कुनै (आफ्नो) नाम गोत्र सुनाएर एक तर्फ बसे। कुनै चुपचाप एकतर्फ बसे। यसरी एक एक तर्फ बसेका ती केशमुत्तिय कालामहरुले भगवानलाई यसरी प्रार्थना गरे।

“भन्ते ! कुनै समण ब्राह्मण (भनौंदाहरु) केशमुत्त आउने गर्छन्। उनिहरु आफ्नै मत अनुसार वर्णन र त्यसलाई प्रकाशित गर्छन्। आफ्नै मत (आफुले मान्ने विषय बारे अथवा त्यही समयकालका प्रथा अनुसार धर्म) को मात्र बढाई गर्छन्। अरुको मत (धर्म) लाई निन्दा गर्छन्, अनादर गर्छन्, तिरस्कार गर्छन्, उसलाई दबाएर कुल्चिँदै अवरोध गर्छन्। भन्ते ! अरु कुनै (दोश्रो प्रकारका) पनि समण ब्राह्मण भन्नेहरु केशमुत्त आउँछन्। उनिहरु पनि आफ्नै मत (आफुले मान्ने धर्म) को मात्र बढाई गर्छन्। अरुको मत (धर्म) लाई निन्दा गर्छन्, अनादर गर्छन्, तिरस्कार गर्छन्, उसलाई दबाएर कुल्चिँदै अवरोध गर्छन्। भन्ते ! यसले गर्दा हाम्रो मनमा पत्यार नलागेर यो शंका र सन्देह उत्पन्न हुन जान्छ कि यी समणहरु मध्येमा कसले सत्य भने, कसले असत्य ?”

“हे कालाम निवासी हो ! पत्यार नलागेर यो शंका गर्न सउचित ठिक छ, सन्देह गर्न सउचित ठिक छ। पत्यार नलागेर शंका गर्नुको ठाउँ बाटनै सन्देह उत्पन्न हुन्छ।”

“हे कालाम निवासी हो ! आउनुहोस्। तपाईंहरु कुनै कुरालाई केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा अनुश्रुत छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस्

कि यो कुरा परंपरागत छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा यस्तै प्रकारले भनिएको छ। केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा हाम्रो धर्मग्रंथ को अनुकूल छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा तर्कसम्मत छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा अनुमान सम्मत छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा त्यो कारणहरु को सावधानीपूर्वक जाँच परीक्षा गरेर पुरा भै सकिएको छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा प्रति हामीहरुले विचार गरेर यस्को अनुमोदन गरिएको छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा भन्ने वाला व्यक्तिको व्यक्तित्व भव्य आकर्षक मनोहर छ, केवल इसलिए यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा भन्ने वाला व्यक्ति श्रमण हाम्रो पूज्य हुनुहुन्छ।”

“हे कालाम निवासी हो ! जब तिमीहरु स्वानुभव ले (आफ्नै अनुभवले) आफ्सेआफु यो जान कि यो कुरा चाहिँ अकुसल छ, यो कुरा चाहिँ अनैतिक हानी अपराधिक दोषपूर्ण छ, यो कुरा विज्ञानक विज्ञ ज्ञानी विद्वान् पाण्डित्य पुरुषहरुद्वारा निन्दित छ, यस प्रकारका कुराहरु अनुसार हिँडनलाई अहित (क्षति, हानी) हुन्छ, दुःख हुन जान्छ है तब हे कालाम निवासीहरु हो ! तपाईंहरु त्यस प्रकारका कुरालाई त्याग गरेर छोडिदनु होस,

“त्यसोभए हे कालाम निवासीहरु हो ! के मान्नुहुन्छ, (के यो पनि सोचेर हेर्नु भएको छ ?) पुरुषको (मान्छे को) आन्तरिक अथवा भित्र जुन लोभ उत्पन्न हुने गर्छ, त्यो उसको हित को लागि हुन्छ, या अहित को लागि ?” “अहित को लागि, भन्ते” !

“हे कालाम निवासीहरु हो ! जुन व्यक्ति लोभी छ, जुन व्यक्ति लोभ ले अभिभूत व्याकुलता छ, जुन व्यक्ति असुविधाजनक अपूर्ण आतुरता र असन्तुलित विचलित छ, त्यस प्रकारको व्यक्तिले प्राणीहत्या गर्ने काण्ड पनि गर्दछ, चोरी गर्ने काण्ड पनि गर्दछ, परस्त्री गमन गर्ने काण्ड पनि गर्दछ, त्यस व्यक्तिले छल गरेर ढाँट्दै अथवा ठगेर असत्य भूटो बोल्ने काण्ड पनि गर्दछ र अरुलाई पनि ऊ त्यस्तै प्रकारको प्रेरणा दिन्छ। यस प्रकारको व्यक्ति चाहिँ लामो दीर्घायु कालको अवधि समय सम्म ऊ आफू स्वयं आफ्नै अहित तथा दुःखको कारण बन्न पुग्दछ” ।

“सत्य ठिक त्यस्तै नै हो हजुर, भन्ते“ !

“त्यसोभए हे कालाम निवासीहरु हो ! के मान्नुहुन्छ, (के यो पनि सोचेर हेर्नु भएको छ ?) पुरुषको (मान्छे को) आन्तरिक अथवा भित्र जुन दोष (द्वेष) उत्पन्न हुनेगर्छ, त्यो उसको हितको लागि हुन्छ, या अहितको लागि ?”

“अहित को लागि, भन्ते“ !

“हे कालाम निवासीहरु हो ! जुन व्यक्ति द्वेषी (क्रोधित) छ, जुन व्यक्ति द्वेषले अभिभूत व्याकुलता छ, जुन व्यक्ति असुविधाजनक अपूर्ण आतुरता र असन्तुलित विचलित छ, त्यस प्रकारको व्यक्तिले प्राणीहत्या गर्ने काण्ड पनि गर्दछ, चोरी गर्ने काण्ड पनि गर्दछ, परस्त्री गमन गर्ने काण्ड पनि गर्दछ, त्यस व्यक्तिले छल गरेर ढाँट्दै अथवा ठगेर असत्य भूटो बोल्ने काण्ड पनि गर्दछ र अरुलाई पनि ऊ त्यस्तै प्रकारको प्रेरणा दिन्छ। यस प्रकारको व्यक्ति चाहिँ लामो दीर्घायु कालको अवधि समय सम्म ऊ आफू स्वयं आफ्नै अहित तथा दुःख को कारण बन्न पुग्दछ।”

“सत्य ठिक त्यस्तै नै हो हजुर, भन्ते“

त्यसोभए हे कालाम निवासीहरु हो ! के मान्नुहुन्छ, (के यो पनि सोचेर हेर्नु भएको छ ?) पुरुषको (मान्छे को) आन्तरिक अथवा भित्र जुन मोह उत्पन्न हुने गर्छ, त्यो उसको हितको लागि हुन्छ, या अहितको लागि ?”

“अहित को लागि, भन्ते“ !

“हे कालाम निवासीहरु हो ! जुन व्यक्ति बाल मुख छ। जुन व्यक्ति मोहले अभिभूत व्याकुलता छ, जुन व्यक्ति असुविधाजनक अपूर्ण आतुरता र असन्तुलित विचलित छ, त्यस प्रकारको व्यक्तिले प्राणीहत्या गर्ने काण्ड पनि गर्दछ, चोरी गर्ने काण्ड पनि गर्दछ, परस्त्री गमन गर्ने काण्ड पनि गर्दछ, त्यस व्यक्तिले छल गरेर ढाँट्दै अथवा ठगेर असत्य भूटो बोल्ने काण्ड पनि गर्दछ र अरुलाई पनि ऊ त्यस्तै प्रकारको प्रेरणा दिन्छ। यस प्रकारको व्यक्ति चाहिँ लामो दीर्घायु कालको अवधि समय सम्म ऊ आफू स्वयं आफ्नै अहित तथा दुःखको कारण बन्न पुग्दछ।”

“सत्य ठिक त्यस्तै नै हो हजुर, भन्ते“ !

“त्यसोभए हे कालाम निवासीहरु हो ! के मान्नुहुन्छ, (के यो पनि सोचेर हेर्नु भएको छ ?) यो धम्म कुशल हो या अकुशल ?”

“अकुशल हो। भन्ते“ !

“सदोष अपराधिक, दण्डनीय हो या निर्दोष निरपराधिक, अदण्डनीय ?”

“सदोष हो। भन्ते“ !

“विज्ञपुरुष (विद्वान् ज्ञानीजन) हरु द्वारा निन्दित छ या

प्रशंसनीय छ ?”

“विज्ञ पुरुषहरु द्वारा निन्दित छ। भन्ते“ !

“केवल यसरी पूर्णतया अहितको लागि आचारण गर्ने हो भने, दुःखको लागि हुन्छ, अथवा हुन्न ? यस विषयमा तिमीहरु लाई कस्तो लाग्छ ?

“भन्ते ! केवल यसरी पूर्णतया अहितको लागि मात्र आचारण गर्ने हो भने, दुःखको लागि हुन्छ। यस विषयमा हामीहरुलाई पनि यस्तै लाग्दछ।

“त्यसो भए हे कालाम निवासीहरु हो ! यो जुन भन्ने (हे कालाम निवासीहरु हो ! आउनुहोस् । तपाईंहरु कुनै कुरालाई केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा अनुश्रुती छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा परम्परागत छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा यस्तै प्रकारले भनिएको छ। केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा हाम्रो धर्म(ग्रंथ को अनुकूल छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा तर्कसम्मत छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा अनुमान(सम्मत छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा त्यो कारणहरु को सावधानीपूर्वक जाँच परीक्षा गरेर पुरा भै सकिएको छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा प्रति हामीहरुले विचार गरेर यस्को अनुमोदन गरिएको छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा भन्ने वाला व्यक्तिको व्यक्तित्व भव्य (आकर्षक(मनोहर) छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा भन्ने वाला व्यक्ति श्रमण हाम्रो पूज्य हुनुहुन्छ।”

“हे कालाम निवासीहरु हो ! जब तपाईंहरु स्वानुभव बाट स्वयं आफ्नै नै, यो जान्नुहोस् कि यस प्रकारका चिज अथवा कुराहरु अकुशल छन, यस प्रकारका चिज अथवा कुराहरु दोष युक्त छन, यस प्रकारका चिज अथवा कुराहरु विज्ञपुरुष (ज्ञानी सज्जन व्यक्ति) हरु द्वारा निन्दित छन, यस प्रकारका चिज अथवा कुराहरुको अनुसार हिँड्ने हो भने अहित हुन्छ, दुःख हुन्छ (तब हे कालाम निवासीहरु हो ! तिमीहरु त्यस प्रकारका कुरा लाई छोड्दिनु’ यो जुन केही पनि भनिएको छ, यो यस सम्बन्धमा भनिएको छ।”

“हे कालाम निवासीहरु हो ! आउनुहोस् । तपाईं हरु कुनै कुरा लाईकेवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि भन्ने वाला समण हाम्रो पूज्य हुनुहुन्छ।”

“हे कालामहरु ! जब तपाईंहरु स्वानुभव बाट स्वयं आफसेआफ यो जान्नुहोस् कि यस प्रकारका चिज अथवा कुराहरु कुशल छन, यस प्रकारका चिज अथवा कुराहरु साफ निर्दोष छन, यस प्रकारका चिज अथवा कुराहरु विज्ञपुरुष

(ज्ञानी सज्जन व्यक्ति) हरु द्वारा प्रशंसनीय छैन, यस प्रकारका चिज अथवा कुराहरुको अनुसार हिँड्ने हो भने हित हुन्छ, सुख हुन्छ तब हे कालाम निवासीहरु हो ! तिमीहरु त्यस प्रकारका कुरा लाई आचरण गर ।“

“त्यसोभए हे कालाम निवासीहरु हो ! के मान्नुहुन्छ, (के यो पनि सोचेर हेर्नु भएको छ ?) पुरुषको (मान्छे को) आन्तरिक अथवा भित्र जुन अलोभ उत्पन्न हुने गर्छ, त्यो उसको हित को लागि हुन्छ, या अहित को लागि ?”

“हित को लागि, भन्ते“ !

“हे कालाम निवासीहरु हो ! जुन व्यक्ति अलोभी छ, जुन व्यक्ति लोभले अभिभूत व्याकुलता छैन, जुन व्यक्ति असुविधाजनक आतुरता र असन्तुलित विचलित छैन, त्यस प्रकारको व्यक्तिले प्राणीहत्या गर्ने काण्ड पनि गर्दैन, चोरी गर्ने काण्ड पनि गर्दैन, परस्त्री गमन गर्ने काण्ड पनि गर्दैन, त्यस व्यक्तिले छल गरेर ढाँट्दै अथवा ठगेर असत्य झूटो बोल्ने काण्ड पनि गर्दैन र अरुलाई पनि ऊ त्यस्तै प्रकारको नराम्रो काम गर्ने प्रेरणा दिन्न भने, यस प्रकारको व्यक्ति चाहिँ लामो दीर्घायु कालको अवधि समय सम्म ऊ आफू स्वयं आफ्नै हित तथा सुख को कारण बन्न पुग्दछ ।”

“सत्य ठिक त्यस्तै नै हो हजुर, भन्ते“ !

“त्यसोभए हे कालाम निवासीहरु हो ! के मान्नुहुन्छ, (के यो पनि सोचेर हेर्नु भएको छ ?) पुरुषको (मान्छे को) आन्तरिक अथवा भित्र जुन अदोष उत्पन्न हुने गर्छ, त्यो उसको हित को लागि हुन्छ, या अहित को लागि ?”

“हित को लागि, भन्ते“ !

“हे कालाम निवासीहरु हो ! जुन व्यक्ति अद्वेष छ, जुन व्यक्ति दोषले अभिभूत व्याकुलता छैन, जुन व्यक्ति असुविधाजनक आतुरता, असन्तुलित र विचलित छैन, त्यस प्रकारको व्यक्तिले प्राणीहत्या गर्ने काण्ड पनि गर्दैन, चोरी गर्ने काण्ड पनि गर्दैन, परस्त्री गमन गर्ने काण्ड पनि गर्दैन, त्यस व्यक्तिले छल गरेर ढाँट्दै अथवा ठगेर असत्य झूटो बोल्ने काण्ड पनि गर्दैन र अरुलाई पनि ऊ त्यस्तै प्रकारको नराम्रो काम गर्ने प्रेरणा दिन्न भने, यस प्रकारको व्यक्ति चाहिँ लामो दीर्घायु कालको अवधि समय सम्म ऊ आफू स्वयं आफ्नै हित तथा सुख को कारण बन्न पुग्दछ ।”

“सत्य ठिक त्यस्तै नै हो हजुर, भन्ते“ !

“त्यसोभए हे कालाम निवासीहरु हो ! के मान्नुहुन्छ, (के यो पनि सोचेर हेर्नु भएको छ ?) पुरुषको (मान्छे को) आन्तरिक अथवा भित्र जुन अमोह उत्पन्न हुने गर्छ, त्यो उसको हित को लागि हुन्छ, या अहित को लागि ?”

“हित को लागि, भन्ते“ !

“हे कालाम निवासीहरु हो ! जुन व्यक्ति अमोह छ, त्यो मुख छैन, जुन व्यक्ति मोहले अभिभूत व्याकुलता छैन, जुन व्यक्ति असुविधाजनक आतुरता, असन्तुलित र विचलित छैन, त्यस प्रकारको व्यक्तिले प्राणीहत्या गर्ने काण्ड पनि गर्दैन, चोरी गर्ने काण्ड पनि गर्दैन, परस्त्री गमन गर्ने काण्ड पनि गर्दैन, त्यस व्यक्तिले छल गरेर ढाँट्दै अथवा ठगेर असत्य झूटो बोल्ने काण्ड पनि गर्दैन र अरुलाई पनि ऊ त्यस्तै प्रकारको नराम्रो काम गर्ने प्रेरणा दिन्न भने, यस प्रकारको व्यक्ति चाहिँ लामो दीर्घायु कालको अवधि समय सम्म ऊ आफू स्वयं आफ्नै हित तथा सुख को कारण बन्न पुग्दछ ।”

“सत्य ठिक त्यस्तै नै हो हजुर, भन्ते“ !

“हे कालाम निवासीहरु हो ! के मान्नुहुन्छ, (के यो पनि सोचेर हेर्नु भएको छ ?) यो धम्म (धर्म) कुशल हो या चाहिँ अकुशल हो ?”

“कुशल हो भन्ते“ !

“सदोष हो या निर्दोष ?”

“निर्दोष हो भन्ते“ !

“विज्ञपुरुषहरु द्वारा निन्दनीय छ, या प्रशंसनीय ?”

“विज्ञपुरुषहरु द्वारा प्रशंसनीय छ, भन्ते“ !

“केवल यसरी पूर्णतया हितको लागि आचरण गर्ने हो भने, सुखको लागि हुन्छ, अथवा हुन्न ? यस विषयमा तिमीहरुलाई कस्तो लाग्छ ?

“भन्ते ! केवल यसरी पूर्णतया हितको लागि आचरण गर्ने हो भने, सुखको लागि हुन्छ । यस विषयमा हामीहरुलाई पनि यस्तै लाग्दछ ।

“त्यसो भए हे कालाम निवासीहरु हो ! यो जुन भन्ने (हे कालाम निवासीहरु हो ! आउनुहोस् । तपाईंहरु कुनै कुरालाई केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा अनुश्रुती छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि(यो कुरा परम्परागत छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा यस्तै प्रकारले भनिएको छ । केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा हाम्रो धर्म(ग्रंथ को अनुकूल छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा तर्कसम्मत छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा अनुमान(सम्मत छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा त्यो कारणहरु को सावधानीपूर्वक जाँच परीक्षा गरेर पुरा भै सकिएको छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा प्रति हामीहरु ले विचार गरेर यस्को अनुमोदन गरिएको छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा भन्ने वाला व्यक्तिको व्यक्तित्व भव्य (आकर्षक

मनोहर) छ, केवल यसको लागि मात्र स्वीकार नगर्नु होस् कि यो कुरा भन्ने वाला व्यक्ति श्रमण हाम्रो पूज्य हुनुहुन्छ।”

“हे कालाम निवासीहरु हो ! जब तपाईंहरु स्वानुभव बाट स्वयं आफैँ नै, यो जान्नुहोस् कि यस प्रकारका चिज अथवा कुराहरु कुशल छन्, यस प्रकारका चिज अथवा कुराहरु निर्दोष युक्त छन्, यस प्रकारका चिज अथवा कुराहरु विज्ञपुरुष (ज्ञानी सज्जन व्यक्ति) हरु द्वारा प्रशंसनीय छन्, यस प्रकारका चिज अथवा कुराहरुको अनुसार हिँड्ने हो भने हित हुन्छ, सुख हुन्छ, ('तब हे कालाम निवासीहरु हो ! तपाईंहरु त्यस प्रकारका कुरा लाई लिएर सोहिमुताबिक हिँड्नु होस्') यो जुन केही पनि भनिएको छ, यो यस सम्बन्धमा भनिएको छ।”

“हे कालाम निवासी हो ! जुन अरिय(सावक (आर्य श्रावक)

यस प्रकार लोभ रहित हुन्छन्, क्रोध रहित हुन्छन्, मूढता रहित हुन्छन्, जानकारी हुन्छन्, सतिमान हुन्छन्,

उनिरु एक दिशा, दोस्रो दिशा, तेस्रो दिशा, तथा चौथो दिशा लाई मैत्रीचित्तले व्याप्त गरेर विहार लिने गर्दछन्।

माथिल्लो भाग, तल्लो भाग, बीच मध्यम, सर्वत्र, सबै ढङ्गले, सब प्रकारले, सारा लोक लाई विपुल भरपुर, विस्तृत, अपरिमेय, अवैरी, अद्वेषी, मैत्रीयुक्त चित्तले व्याप्त गरेर विहार लिने गर्दछन्।

करुणायुक्त चित्तले व्याप्त गरेर विहार लिने गर्दछन्।

मुदितायुक्त चित्तले व्याप्त गरेर विहार लिने गर्दछन्।

उपेक्षायुक्त चित्तले व्याप्त गरेर विहार लिने गर्दछन्।

“हे कालाम निवासीहरु हो ! त्यस प्रकार का अवैरीचित्त, अद्वेष चित्त, असंक्लिष्टचित्त, अरियसावकलाई यसै जीवन मा चार प्रकार का आश्वासन प्राप्त हुन्छन्।”

“यदि परलोक छ, यदि सुकृतदुष्कृतको फल मिल्ने वाला छ भने यो हुन्छ, शरीर छुटेर मृत्यु भए पश्चात, मैले सुगतिलाई प्राप्त गर्ने छु, म स्वर्गलोकमा हुनेछु। यो उसलाई पहिलो आश्वासन प्राप्त भएर जाने छ।”

“यदि परलोक छैन, यदि सुकृतदुष्कृतको फल छैन वा मिल्ने वाला छैन भने, म यहाँ यस जीवन मा अवैरी भएर, अद्वेषी भएर, दुःखरहित भएर, सुखी होकर विचरण गर्दछु। यो उसलाई दोस्रो आश्वासन प्राप्त भएर जाने छ।”

“यदि गर्नाले कसैको नराम्रो हुन्छ भने, म कसैको नराम्रो सोँचिदिन। जब म कुनै पापकर्म गर्दिनँ भने, मलाई दुःखले कसरि छुन्छ र स्पर्श गर्छ। यो उसलाई तेस्रो आश्वासन प्राप्त भएर जाने छ।”

“यदि गर्नाले कसैको नराम्रो हुन्न भने,, म आफैँ स्वयं आफुलाई दुबै दृष्टिहरु बाट विशुद्ध पाउँछु। यो उसलाई चौथो

आश्वासन प्राप्त भएर जाने छ।”

“हे कालाम निवासीहरु हो ! त्यस प्रकार का अवैरीचित्त, अद्वेषचित्त, असंक्लिष्टचित्त, शुद्धचित्त, अरियसावक (आर्य श्रावक) लाई यही जीवनमा चार प्रकारका आश्वासन प्राप्त भएर जाने छ।”

“भगवान ! सत्य ठिक त्यस्तै नै हो हजुर, सुगत ! सत्य ठिक त्यस्तै नै हो हजुर, भन्ते ! यस प्रकारको अवैरी(चित्त, अद्वेषचित्त, असंक्लिष्टचित्त, शुद्धचित्त अरियसावक (आर्य श्रावक) लाई यही जीवन मा चार प्रकारका आश्वासन प्राप्त भएर जाने छ। “यदि परलोक छ, यदि सुकृतदुष्कृतको फल मिल्ने वाला छ भने यो हुन्छ, शरीर छुटेर मृत्यु भए पश्चात, मैले सुगतिलाई प्राप्त गर्ने छु, म स्वर्गलोकमा हुनेछु। यो उस लाई पहिलो आश्वासन प्राप्त भएर जाने छ।”

“यदि परलोक छैन, यदि सुकृतदुष्कृतको फल छैन वा मिल्ने वाला छैन भने, म यहाँ यस जीवनमा अवैरी भएर, अद्वेषी भएर, दुःखरहित भएर, सुखी भएर विचरण गर्दछु। यो उसलाई दोस्रो आश्वासन प्राप्त भएर जाने छ।”

“यदि गर्नाले कसैको नराम्रो हुन्छ भने, म कसैको नराम्रो सोँचिदिन। जब म कुनै पापकर्म गर्दिनँ भने, मलाई दुःखले कसरि छुन्छ र स्पर्श गर्छ। यो उसलाई तेस्रो आश्वासन प्राप्त भएर जाने छ।”

“यदि गर्नाले कसैको नराम्रो हुन्न भने,, म आफैँ स्वयं आफुलाई दुबै दृष्टिहरु बाट विशुद्ध पाउँछु। यो उसलाई चौथो आश्वासन प्राप्त भएर जाने छ। भन्ते ! त्यस प्रकारका अवैरीचित्त, अद्वेषचित्त, असंक्लिष्टचित्त, शुद्धचित्त, अरियसावक (आर्य श्रावक) लाई यही जीवनमा चार प्रकारका आश्वासन प्राप्त भएर जाने छ।”

“आश्चर्य ! हे गौतम भगवान !

आश्चर्य ! हे गौतम भगवान !

जस्तै उल्टो भैरहेकोलाई सुल्टो गराईदिनु, ढाकेको (जस्तै अविद्या अज्ञानताको अन्धकारले ढाकिएको आवरण) लाई उघारेर खोलिदिनु, पथविहीन भएर (बाटो भड्किएको) भूलेकालाई बाटो देखाइदिनु, अन्धकारमा तेलको दियो (दीपक, बत्ती, उज्यालो) वालिदिनु ((जसमा कि दृष्यमान आँखा भएकोवाट रूपलाई छर्लङ्ग देखे जस्तै, यसरी नै हजुर भगवान गौतमले अनेक प्रकार (परियाय,पर्याय) ले धम्मलाई प्रकाशित गर्नुभयो। हामी हजुर भगवान गौतम बुद्धको शरणमा जान्छौँ, शरण पछौँ। धम्म र भिक्खुसंघको पनि शरणमा जान्छौँ, शरण पछौँ। आजवाट हजुर गौतम भगवान बुद्धले हामीहरुलाई जीवन पर्यन्त, अंजलिबद्ध, शरणागत उपासक स्वीकार गर्नु होस्।” ❀

बसन्ती स्मृति प्रोत्साहन पुरस्कार धम्मसाकच्छा संघलाई

ललितपुर, असार २१ । बसन्ती स्मृति प्रतिष्ठानको आयोजनामा पहिलो बसन्ती स्मृति प्रोत्साहन पुरस्कार

धम्मसाकच्छा संघ ह:खालाई प्रदान गरिएको छ । विगत १७ वर्ष देखि निरन्तर बुद्ध धर्म उत्थानमा योगदान दिदै आएको यस संस्थालाई प्रतिष्ठानका अध्यक्ष महीश्वरराज बज्राचार्यले नगद रु.५० हजार सहित प्रमाण पत्र प्रदान गर्नु भएको थियो ।

सुगत बौद्ध विश्व विद्यालयका पूर्व प्राचार्य शान्तहर्ष बज्राचार्यको प्रमुख आतिथ्यमा सम्पन्न उक्त कार्यक्रममा बाल विकासको लागि समर्पित श्रृष्टि बाल विकास केन्द्रलाई पनि रु. १५ हजार आर्थिक सहयोग प्रदान गरिएको थियो । करुणा बज्राचार्यले स्वागत गर्नु भएको उक्त कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि शान्तहर्ष बज्राचार्य, प्रा. सुवर्ण शाक्य, उपप्राध्यापक जुनु बासुकला, पुरस्कृत धम्मसाकच्छा संघका अध्यक्ष कुलमान शाक्यले आफ्नो मन्तव्य राख्नुभएको थियो ।

कार्यक्रमको अन्तमा प्रतिष्ठानका अध्यक्ष महीश्वरराज बज्राचार्यले आफ्नो मन्तव्य राख्दै सभा विसर्जन गर्नु भएको थियो ।

नियात्रा परित्राण पुजा

काठमाडौं, जेठ ३२ । नियात्रा परित्राण गुठीको मासिक रुपमा संचालन हुँदै आइरहेको मासिक परित्राण पाठ, बुद्ध पुजा, धर्मदेशना, पुण्यानुमोदन तथा परित्राण पुजा पालो हस्तान्तरण कार्यक्रम यही मिति २०७६

साल जेठ ३२ गते शनिवार चाबहिलस्थित मचाकाजी डंगोल/रिता डंगोल परिवारको गृहमा एक विशेष कार्यक्रम गरी सम्पन्न गरियो ।

श्री सिद्धिमंगल बुद्ध विहार, सिद्धिपुर प्रमुख श्रद्धेय भिक्षु विमलो स्थविरबाट शील प्रदान, बुद्ध पुजा, धर्मदेशना, परित्राण पाठ तथा पुण्यानुमोदन गरी मचाकाजी डंगोल र रिता डंगोलबाट राजेन्द्र परिवारलाई आगामी मासिक परित्राण पुजा पालो हस्तान्तरण गरियो ।

लघु विपस्सना शिविर

किर्तिपुर जेठ ३२ । नगरमण्डप श्रीकीर्ति विहार, किर्तिपुरको आयोजनामा मासिक अन्तिम शनिवार एक दिवशीय धर्मशिविर कार्यक्रम उपासकोपासिकाहरुलाई बुद्ध पुजा, धर्मदेशनाका साथै सतिपट्टान विपस्सना ध्यानाभ्यास साथै ध्यान निर्देशन शिविर संचालन गरिएको छ ।

श्रद्धेय भिक्षु विमलो स्थविरबाट ध्यान निर्देशन तथा ध्यान उपदेश गरिएको उक्त लघु विपस्सना शिविर नगरमण्डप श्रीकीर्ति विहार उपासकोपासिकाहरुले

भावना अभ्यास गरी मनमा भएको जिज्ञासाहरुको समाधानको लागि प्रश्न-उत्तर कार्यक्रम पनि समावेश गरिएको थियो ।

धम्मसाकच्छा संघमा ध्यान कक्षा

ललितपुर पाटन, असार ६ । धम्मसाकच्छा संघ

ललितपुरको आयोजनामा बुद्ध र बुद्ध धर्म प्रचार-प्रसार अभ्यास गर्ने कार्यक्रम अन्तरगत विभिन्न धर्म कक्षाका साथै ध्यान कक्षा पनि संचालन भएको छ ।

साप्ताहिक शुक्रवारीय साँझ ५ बजेदेखि ७

बजेसम्म हुने ध्यान शिविरमा श्रद्धेय भिक्षु विमलो स्थविरले विपस्सना ध्यान निर्देशन तथा अभ्यास हुने उक्त ध्यान शिविरमा ध्यान सम्बन्धि प्रवचन एवं ध्यान सम्बन्धी प्रश्नउत्तर कार्यक्रम पनि समावेश गरिएको छ ।

सिद्धिमंगल विहारमा श्रद्धादान सम्पन्न

सिद्धिपुर ललितपुर, असार १४ । सिद्धिपुरस्थित श्री सिद्धिमंगल बुद्ध विहारमा सिद्धिपुर निवासी गोविन्द महर्जन तथा न्हुसिमाया महर्जन परिवारबाट सिद्धिमंगल

विहार परिवार उपासकोपासिकाहरु सम्पूर्णलाई भोजन दान गरी मैत्री चिनो अनुरूप ओड्ने दान प्रदान गरी पुण्य संचित पुण्यानुमोदन गरी श्रद्धा दान सम्पन्न गरियो ।

त्यसैगरी सिद्धिपुर निवासी न्छेबहादुर/मिना महर्जन, लक्ष्मी भक्त/रत्नमाया महर्जन, विनोद/संजु महर्जन परिवारबाट दिवंगत ममतामयी मातापिता लक्ष्मीबहादुर/पुनमाया/नक्कली महर्जनको पुण्यस्मृतिमा सिद्धिमंगल विहार परिवारलाई जलपान-भोजनदान तथा चीवर पात्र दानप्रदान गरी पुण्यानुमोदन गरियो । उक्त श्रद्धा दान कार्यक्रममा श्रद्धेय भिक्षु विमलो स्थविरबाट शील प्रार्थना, बुद्ध पुजा, धर्मदेशना, परित्राण पाठ, पुण्यानुमोदन गर्नुभएको थियो भने दाता परिवारबाट स-श्रद्धा सम्पूर्ण उपासकोपासिकाहरुलाई भोजनदान प्रदान गरिएको थियो ।

गण महाविहारमा महापरित्राण

गणबहाल काठमाडौं, असार २६ । ऐतिहासिक गण महाविहारमा महापरित्राण सम्पन्न भएको छ । श्रद्धालु

दाता राजेश श्रेष्ठ/शोभा श्रेष्ठ परिवार, सितापाईलाबाट २०७६ साल असार २६ गते विहिवार जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा महापरित्राण सम्पन्न भएको छ । उक्त महापरित्राण विहान ८ बजेदेखि सामुहिक युगल पाठ गरी साँझ ६ बजेसम्म श्रद्धेय भिक्षु महासंघबाट दाता परिवारको साथै सत्व प्राणी मात्रको हित सुखको कामना गर्दै महापरित्राण पाठ सम्पन्न गरियो ।

श्रद्धेय शोभित महास्थविर भन्तेले संचालन गर्नुभएको उक्त महापरित्राण पाठमा प्रभातकालीन धर्मदेशना विश्व शान्ति विहारका उप-प्रमुख श्रद्धेय भिक्षु बोधिज्ञान महास्थविर भन्तेले दिनुभएको थियो भने दिवा

धर्मदेशना यम्पि विहार प्रमुख भदिय महास्थविर भन्तेले धर्मचक्र प्रवर्तन सूत्र पाठमा धर्मदेशना गर्नुभएको थियो ।

परित्राण पाठको अन्त्यमा श्रद्धालु दाता परिवार राजेश श्रेष्ठ/शोभा श्रेष्ठबाट संक्षिप्त दानशील भावनादि पुण्य अनुमोदन गरि महापरित्राण पाठ सम्पन्न भएको थियो । ❀

विपस्सना ध्यान शिविर हुने

नियात्रा परित्राण गुठीको आयोजनामा हुन गइरहेको एक दिवशीय विपस्सना ध्यान शिविरमा सहभागी भई पुण्य संचित गर्नु/गराउनु हुन मैत्रीपूर्ण अनुरोध

कार्यक्रम: मिति : २०७६ श्रावण २५ गते शनिवार
स्थान : नगरमण्डप श्रीकीर्ति विहार, किर्तिपुर
समय : विहान ७:००-५:०० बजेसम्म
सम्पर्क : नियत्रा परित्राण गुठी
भिक्षु विमलो, मो. ९८४१५९८३८३
गौतम तुलाधर, मो. ९८५१०२९९३